

LONDON, 22. FEBRUARJA 1975

LETO XXVIII. ŠTEV. 426.

DVOJNA MERA

Afera z DRUŽINO, o kateri obširno poročamo na str. 3, 4, in 7, slovenskim komunistom ni v čast, čeprav jim je morda v ponos. Lahko si predstavljamo, da si zadovoljno manejo roke in si med sabo nazdravljajo: "To smo jim dali vetra!" Spet enkrat so namreč pokazali, da so oblast in da morajo drugi tako plesati, kot oni piskajo. Če kdo kaj zine po svoje, ga lopnejo po glavi in mu zaplenijo časopis. Zaradi takega razkazovanja moči so na skrivnem lahko ponosni vsi mali Stalini in občudovalci oblasti in nasilja. Vedo, da zaslužijo prezir, toda vihteti bič se jim zdi tako prijetno, da se ne odrečejo nizkega užitka. Na zunaj pa je drugače in se cedijo od licemerstva, ko skušajo dokazati, da se držijo vzvišenih načel, ki so jih sami napisali v ustavo.

Naše besede so hude in hitro jim bo kdo očital neuravnovešeno pristranost emigrantskega mišljenja. Zato bo koristno, če presodimo sama napisana dejstva:

10. januarja je zasedala občinska konferenca Zveze komunistov, ki je razpravljala o dejavnosti verskih skupnosti. Na tej konferenci so predlagali, naj bi pripravili spisek verskih aktivistov, da bi jim preprečili napredovanje v delovnih organizacijah. Ljubljanski časopis je o tem pohvalno poročal. Slovenski komunistični voditelji so molčali. Potem se je oglasila DRUŽINA in opozorila, da je predlog v jasnem nasprotju z ustavo. Sledil je KOMUNIST, glasilo Zveze komunistov, in priznal, da bi bilo tako popisovanje vernikov v resnici protiustavno.

Lepo in prav, bi rekli. Vendar se enkrat strinjajo katoličani in komunisti v pomembnem vprašanju, ki zadeva človekove pravice in svoboščine. Toda zgodbe še ni konec. Napaki mora slediti kazen. Ker so ga po splošnem soglasju polomili bežigrajski komunisti, bi sklepali, da so zaslužili vsaj javen opomin. Moti se. Dejstva natenkrat pridejo navzkriž z logiko. Namesto bežigrajskih komunistov dobi ukor novinar, ki je poročal, kaj so sklepali, DRUŽINA pa je prepovedana in KOMUNIST razsaja od jeze nad njenim pisanjem.

Po svoje je mogoče razumeti zadrego komunističnih oblastnikov. Predmestni komunisti so med najbolj vnetimi iz razumljivih vzrokov. Službe, ki jih imajo, avtomobili, ki jih perejo ob sobotah, hiše, ki so jih sezi-dali, stanovanja, ki so si jih poceni kupili, pralni stroji, ki so jih kupili na kredit - vse te dobrate ne izvirajo iz sposobnosti, tudi ne iz dela, ampak iz naklonjenosti oblasti. Predmestni komunisti, malomeščani do kosti, brez zveze s proletariatom in glede odnosa do delavskega razreda v istem položaju kot nekdanja gospoda, so vneti in zagrizeni posebno v tistih rečeh, ki zadevajo

njihove privilegije. Kot nekdanji koloni v Alžiru, belci v Južni Afriki ali protestanti na Severnem Irskem, držijo skupaj v obrambi svojih privilegijev. Da bi nekdo, ki ni iz njihovih vrst, napredoval v službi? Ne boš kaše pihal!

Komunistična oblast počiva prav na takih malomeščanskih komunistih, ki so dosegli, kar imajo, s pomočjo partijske kariere. Čeprav jo včasih s svojo vnetostjo spravljajo v zadrego, jih ne more ukoriti, ker bi si spodrezala lastne korenine.

Iz zadrege in zato, ker resnica v oči bode, je KOMUNIST vzrožil in so DRUŽINO prepovedali. Zapisala je nekaj neprijetnih resnic in zadela komuniste v živo: v zevajočo vrzel med besedami in dejanji. Po eni strani komunisti z visokodonečimi besedami govorijo o pravicah in svoboščinah in jih zapisujejo v ustavo, po drugi strani pa hočejo, da teče vse samo tako, kot se njim zdi prav in bi radi komandirali na vseh stopnjah. Med zapisanimi ustavnimi načeli in totalitarno partijo mora nujno priti do navzkrižja. Alternativa je jasna: ali so zapisana načela najvišja in veljajo za vse in se jim mora podrediti tudi partija, ali pa je partija najvišja in se ji morajo podrediti zapisana načela. Druge izbire ni. V prvem primeru bi govorili o vladi zakona in bi bili na lepši poti, da dosežemo v Jugoslaviji človeka vredno življenje, v drugem primeru pa govorimo o samovolji partije in smo na poti v nasilje in čistke in teror. Rakova pot, ki so jo ubrali komunisti v zadnjih letih, potrjuje to napoved.

Hinavščina, s katero je KOMUNIST obrnil zadevo na glavo, poseka vsako jezuitstvo in kaj še vse so naprednjaki kdajkoli očitali črni reakciji. Pravi, da bi bilo preštevanje vernikov protiustavno, toda le mimogrede; v oklepaju samo posredno omeni, da je bil bežigrajski predlog neodgovoren. Sicer pa se znaša le na poročevalca s sestanka in na njegovo zgrešeno poročanje. Toda nikdar ne trdi, da bi poročal napačno ali neresnično; samo "zgrešeno". Potem piše, da morajo biti v samoupravljanju vsi pravilno obveščeni. V isti sapi obsoja neustrezne informacije kot izigravanje ustavnih pravic, nakar odklanja manipuliranje z obveščanjem.

KOMUNIST torej ne pravi, da je bil zgrešen sam bežigrajski predlog, kar bi nujno sledilo iz ustavnih načel. Ne zgrešeno je bilo poročanje. Vse bi bilo seveda v redu, če javnost ne bi zvedela za naklep o popisovanju vernikov. Kako je to mogoče spraviti v sklad z zahtevo, da naj bodo vsi pravilno obveščeni, more razložiti le vele-mojster hlinjenja in hinavščine. In kaj so "neustrezne informacije"? Ali so to informacije, ki ne prijaajo oblastnikom? Ali ni prav delitev informacij na ustrezne in neustrezne dejansko manipuliranje z obveščanjem? KOMUNIST, slabo si se odrezal! Nazaj v šolo, da se naučiš logičnega izražanja!

[Konec uvodnika na 2. strani]*

UTIHNIL JE SLOVENSKI 'GLAS AMERIKE'

Od našega dopisnika

Iz "proračunskih razlogov" je ameriška UNITED STATES INFORMATION AGENCY s prvim februarjem tega leta ukinila oddaje GLAS AMERIKE v slovenskem jeziku, enem od prvotnih jezikov tega radia.

Zahodni in tudi ameriški poznavalci razmer v Srednji Evropi so Sloveniji in Slovencem vselej upravičeno priznavali, da so med najbolj kulturnimi narodi Evrope in da je Slovenija najnaprednejša republika v jugoslovanski federaciji.

Prav to dejstvo, pa je skupno z navedbo, da večina Slovencev govori in vsaj razume tudi nemško, italijansko in srbskohrvaško, potisnilo slovenski jezik na eno najnižjih mest na "prioritetni" lestvici, ki jo uporablja ameriška informativna agencija. Slovenski prostor naj bi bil tudi relativno dostopen tujim, to je zahodnim virom informacij, in tako je bila slovenščina "iz proračunskih razlogov" eliminirana iz programa GLASA AMERIKE.

Toda odločujoči dejavniki niso prav nič upoštevali dejstva, da so najbližji "zahodni" viri informacij v Sloveniji tisti iz Italije in Avstrije. Ti pa so komaj priljubljeni zaradi tekočega spora o položaju slovenske manjšine v Avstriji in Italiji. Ljudem v Sloveniji je GLAS AMERIKE vselej tudi predstavljal uradno mnenje ameriške vlade in naroda, in tega seveda ne more nadomestiti noben drug "zahodni" vir.

Ameriške slovenske organizacije so po dolgih letih prizadevanja leta 1972 vendarle uspele, da je bil v Ljubljani odprt ameriški Informativni center. Več kot ironija pa je, da je bil ta skromen uspeh zdaj neutraliziran, če ne povsem uničen, z ukinitvijo slovenskih oddaj GLASA AMERIKE. Slovenci po vsem svetu se bodo torej upravičeno vpraševali, kakšna "dobričina" je stric Sam, ki z eno roko daje, z drugo pa jemlje. Ameriški center v Ljubljani seveda opravlja važno funkcijo, toda kljub temu služi samo omejenemu številu ljudi, se pravi samo ljudem, ki kolikor toliko razumejo angleščino in ki tudi živijo v Ljubljani.

Prav gotovo pa ni treba poudarjati, da je ta center v svojem delu izročen za milost in nemilost slovenskih in jugoslovanskih oblasti, ki ga lahko spet čez noč ukinejo; kje bo potem ostala ameriška "navzočnost" v Sloveniji?

Ameriški center v Ljubljani tudi ne more nadomestiti tistega vsakodnevnega, skoraj bi rekli intimnega stika, ki so ga imeli slovenski poslušalci GLASA AMERIKE vsako jutro in to v svojih lastnih domovih.

Reakcija med ameriški Slovenci je bila razumljiva in hitra. Pričela se je spontana kampanja, da se rešijo slovenske oddaje. Žal je kampanja ostala brez-

uspešna, dasiravno so bili vanjo zajeti vsi slovenski predstavniki v Kongresu in druge naklonjene osebnosti.

Nehote je tem prizadevanjem priskočila na pomoč tudi čikaška PROSVETA, glasilo takojmenovanih "naprednih" Slovencev v Ameriki, ki je v svojem uvodniku 14. januarja korajžno zapisala, da so oddaje GLASA AMERIKE namenjene "zaslužnim narodom" in to s posebnim namenom, da hujskajo prebivalstvo teh socialističnih držav k uporabi zoper njihov novi gospodarski, družbeni in politični sistem. Oddaje GLASA AMERIKE, pravi PROSVETA, pa naj bodo slovenske, srbske, ali hrvatske, samo ovirajo razvoj dobrih odnosov med Združenimi državami in Jugoslavijo.

Prosvetin uvodničar I.B. (najbrž Ivan Boštjančič, ki je bil PROSVETI poslan na pomoč iz Ljubljane), očitno ni slišal ene same oddaje GLASA AMERIKE za Slovenijo, ker bi se sicer ne znebil take bedarije. Pokazal pa je, zakaj je čikaška PROSVETA edina slovenska publikacija izven Slovenije, ki lahko kroži v domovini. Jasno pa je tudi, da njegovo mišljenje in pisanje, vsaj do določene mere, izraža mišljenje vodilnih slovenskih krogov. Kako predstavlja PROSVETA ameriško politiko in življenje ljudem v domovini, je pa tudi znano.

Kako bodo na to odločitev ameriške informativne agencije reagirali ljudje v domovini, bo težje presoditi; lahko pa predvidevamo, da so vsaj z glavo zmajevali, ko so slišali, da si mogočna Amerika ne more več privoščiti pol ure na dan GLASA AMERIKE v slovenščini.

Tudi ostaja celotna zadeva nerazumljiva iz drugih razlogov. GLAS AMERIKE namreč oddaja tudi v srbsko-hrvatskem jeziku, in to polno uro na dan. Vprašati je treba, kako da odgovornim ljudem ni prišlo na misel, da bi dali vsakemu od treh jezikov, ki so celo v Jugoslaviji sami enakopravni, eno tretjino časa, pa bi lahko obstali vsi trije brez posebne škode.

Druga zanimivost pa je tudi v tem, da je bila ukinitve izvedena prav v času, ko je bilo najavljeno, da bo predsednik Ford obiskal Jugoslavijo. Ko je bil tam nekdanji predsednik Nixon, je bilo bolj važno, da si je ogledoval Kumrovec kot pa Ljubljano, Ford pa je tej brci slovenskemu narodu dodal še novo, z ukinitvijo slovenskih oddaj GLASA AMERIKE.

Ameriška politika je bila vselej težko razumljiva in zdi se, da so ljudje v Washingtonu spet enkrat napravili odločitev, ki nima ne repa ne glave.

★ ZAKLJUČEK UVODNIKA S 1. STRANI

Še eno je treba zapisati. DRUŽINA je dokazala, da se s pogumom nekaj doseže. Če ne bi objavila članka, zaradi katerega je bila zaplenjena, se oblastniki ne bi zganili in komunističnim vnetežem bi rastle grebene. Popisovanje in preštevane vernikov bi se razpaslo po deželi in komunisti bi se kosali, kdo bi se bolje odrezal pri preganjanju namišljenih klerikalcev. S člankom, ki je komuniste zadel v živo, pa je DRUŽINA dosegla, da so se komunisti uradno preko svojega glasila odrekli preštevaniu.

Uredništvo

ZAPLENJENA DRUŽINA

Od naših sodelavcev

Po župniških in pri raznašalcih-zasebnikih je milica 23. januarja plenila izvode verskega tednika DRUŽINA št. 4, ki je kot ponavadi izšla že v torek z datumom naslednje nedelje, 26. januarja. Prepoved te številke je ukazal javni tožilec in jo je ljubljansko okrožno sodišče potrdilo 31. januarja, češ da je vznemirjala javnost.

Zgodba se začne 10. januarja, ko je občinska konferenca Zveze komunistov za Bežigradom v Ljubljani razpravljala o "problematici dejavnosti štirih verskih skupnosti v občini". Kot je naslednjega dne poročal LJUBLJANSKI DNEVNIK, je konferenca, "glede na zelo široko paleto problemov, od prošelj za novogradnje, adaptacije, nakupe in popravila cerkvenih objektov, prek publicistične dejavnosti cerkve, katehizacije mladine (verouka), do organiziranja otroškega varstva, mladinskih izletov ipd, zadolžila vse osnovne organizacije ZKS, da do prvega aprila letos obravnavajo pojave idejnopolične aktivnosti in vplive verskih skupnosti na svojem delovnem področju in ustrezno ukrepajo.

Člani konference so prav tako zahtevali, da se nemudoma izdela spisek vseh 'aktivistov' verskih skupnosti, in sicer zato, da bi se laže ognili mnogim čudnim načinom kadrovanja, ki so se dogajali v daljnji in bližnji preteklosti, ko je pomembno in tudi vodilno mesto v delovni organizaciji zasedel človek, ki ni razčistil s svetovnim nazorom...

Opozorili so tudi na kadrovanje, ne le v delovnih organizacijah, temveč tudi v šolah. Predvsem velja to za vzgojiteljsko in pedagoško šolo, kar je ozko povezano tudi z vprašanjem delovanja verskih skupnosti. Nevzdržno je namreč, da nam iz dneva v dan prihajajo novi in novi kadri iz teh šol, ki so vzgojeni v povsem drugačnem duhu, kot ga zahteva tako ustava kot vse naše resolucije, dokumenti in končno naš vsakdan."

LJUBLJANSKI DNEVNIK je 13. januarja tudi komentiral bežigradsko sejo: "Zveza komunistov ve, da bi bila vsaka politika, ki bi ožila samoupravno socialistično fronto dela, ki bi ustvarjala pregrade na nazorski podlagi, ki bi ločevala samoupravljalce na verujoče in neverujoče, le voda na mlin nazadnjakom ki si želijo povratek na staro stanje, v politizacijo cerkve na novih podlagah."

DRUŽINA se je v komentarju "Nočemo preštevanja" 26. januarja odločno postavila proti takemu pisanju. Opozorila je na ustavne svoboščine in pravice, ki so za vse enake. "Zato takšno pisanje v enem od sredstev družbenega obveščanja zadene kot udarec v oko. Po domače bi mogli pisanje v DNEVNIKU povedati nekako takole:

Izdelajmo si seznam tistih, ki si na takšen ali drugačen način upajo javno pokazati svojo versko pripadnost, da

bomo vedeli, komu moramo onemogočiti kariero. Pa naj bo to kariera v družbeno-političnih organizacijah ali pa strokovna kariera v organizaciji združenega dela. Prepričani smo, da je takšno pisanje (ali tudi sklepanje na sejah) v izrečnem nasprotju z ustavnimi načeli." Ustava SR Slovenije namreč jamči enakost tudi ne glede na veroizpoved, kakor tudi dostop na vsako delovno mesto in vsako funkcijo v družbi.

"Ni treba posebne pravne izobrazbe," nadaljuje DRUŽINA, "da bi človek dojel nesoglasje med ustavnimi načeli in pisanjem ljubljanskega dnevnika. Ko so hoteli (in še hočejo) nemški nacionalisti na Koroškem preštevati slovensko narodnostno manjšino, se je temu ogorčeno uprla vsa napredna javnost. In prav je tako. Pred leti je ves svet s pomilovalnim nasmehom (pa tudi z grenkobo v ustih) spremljal sloviti McCarthyjev "lov na čarovnice". Prosluli ameriški senator je pripravil dolge seznime imen, "črne liste" tistih državljanov ZDA, ki so osumljeni, da so komunisti ali naklonjeni komunistom. Tudi spiske verskih "aktivistov" bi mogli spraviti v kategorijo preštevavanja ali vsaj blizu nje.

Člankar v Dnevniku sicer ni pojasnil, kaj misli s pojmom "aktivist". Morda tudi občinska konferenca ZKS tega ni storila, lahko pa sklepamo, da je "aktivist" vsak vernik, ki si upa javno izpovedati svojo versko pripadnost. Zakaj je mogoč takšen sklep? Zaradi preproste ugotovitve, da bi mogli v Cerkvi na Slovenskem na prste prešteti tiste laike, ki se zares angažirajo v smislu koncilškega odloka o laiškem apostolatu. Spiskov duhovnikov pa najbrž tako ni treba delati, saj se nihče od njih ne poteguje za funkcije v družbi. Kaj več od nedeljskega branja beril, sodelovanja v župnijskih svetih, priložnostnega sodelovanja pri raznih oblikah kateheze ali v publicistiki pa naši laiki in resnici ne delajo." To pa je po mnenju DRUŽINE še vedno v okviru ustave.

Pa še nekaj je, kar prizadene občana SFRJ, če je vernik, a se hkrati trudi, da bi bil dejaven član samoupravne družbe - in to je nezaupanje, na katerega lahko večkrat naleti. Zapis v Dnevniku je samo potenciranje takšnega nazaupanja. Večkrat smo slišali naše najvišje družbeno-politične delavce, kako so govorili o vlogi vernikov v NOB. Poudarjali so, da so se takrat borili vsi, ne glede na svetovni nazor, socialni položaj ali versko pripadnost. Tudi izgradnja povojne Jugoslavije s socialistično samoupravno ureditvijo ja sad žuljev in prizadevanj verujočih in neverujočih občanov. Zdi se, da nekateri o tem sodelovanju nočejo nič več slišati. Kako naj se zdaj počuti, denimo, veren delovni človek, ki vidi pred seboj bogato ustvarjalno pot, a se pri tem zaveda, da bo njegovo ime v spisku verskih "aktivistov" nepremostljiva ovira na tej poti?"

Nezaupanje v državljansko lojalnost vernih občanov veje tudi za trditve o šolah. "Ko bi v duhu ustavnih načel prodrlo v mišljenje vsakega našega človeka prepričanje, da verska pripadnost samoupravnemu socializmu ni škodljiva, bi bilo najbrž konec trditvam, da pomeni 'poraz za šolo', če po dvanajstih letih šolanja prihajajo iz razredov ljudje, ki "še niso razčistili s svojim svetovnim nazorom".

Kakorkoli že obračamo pisanje ljubljanskega

dnevnik, se ne moremo izogniti dejstvu, da krši nekatera ustavna določila. Če je časnikar po svoje prikojil razpravljanje in sklepe seje občinske konference ZKS Ljubljana-Bežigrad, potem je konferenca dolžna od časnika zahtevati popravek. Če pa je konferenca v resnici zahtevala, naj se "nenudoma izdela spisak verskih 'aktivistov' (in drugo, kar sodi zraven), potem, menimo, smemo pričakovati javno pojasnilo, kako bo organ ZKS to spravil v sklad z Ustavo SRS," zaključuje DRUŽINA.

PRIZNANJE 'KOMUNISTA'

S tem je bil ogenj v strehi, DRUŽINO so zaplenili. Komuniste je resna pritožba zadela v živo. Slovenska izdaja KOMUNISTA se je 27. januarja obregnila ob zapis novinarja s seje bežigrajske občinske konference, češ da "je tak, da pri vernih občanah lahko upravičeno vzbudi nemir in negotovanje." KOMUNIST navaja stavek o spisku aktivistov in pripominja: "Iz zapisanega bi bralci lahko sklepali, da v Zvezi komunistov Slovenije pripravljajo nekakšen popis vernikov; kot da bi občani zgolj s tem, da so (aktivni) verniki, predstavljali posebno kategorijo s posebnimi (manjšimi) pravicami in dolžnostmi. To pa je, kot vemo, v nasprotju z našo ustavo," priznava KOMUNIST.

"Res je, da ima zveza komunistov svojo kadrovsko politiko, ki je točno in jasno določena," poučuje KOMUNIST, "vendar ta nikakor ni zasnovana na 'mehanski' obravnavi posameznikov in na njihovem enostranskem ocenjevanju. Za članstvo v zvezi komunistov smo jasno povedali tudi v novih kongresnih dokumentih, da ni združljivo z drugačnim kot z marksističnim svetovnim nazorom. To pomeni, da verniki katerekoli veroizpovedi ne morejo biti člani ZK. Živimo pa skupaj v isti skupnosti in se skupno, ne da bi se ločevali, borujemo za razvoj naše samoupravne socialistične družbe. Tisti verniki in duhovniki, ki ne delujejo v tem okviru ali v imenu cerkve delujejo razdiralno, so klerikalci in takšni (klerikalni) dejavnosti smo se in se bomo vedno postavili po robu ne le v zvezi komunistov, tudi v SZDL in vsi dobrosamerni misleči občani, z verniki vred, so nam ob obsodbi takšnih pojavov vedno pritrjevali," pravi KOMUNIST. "Članek v DNEVNIKU, o katerem pišemo, takšna prizadevanja, izkušnje in usmeritev lahko samo razvrednoti. Porušiti jih ne more, ker so jasna in nedvomna. Res pa je, da lahko vzbudi pri vernih ljudeh nezaupanje do zveze komunistov in tako ne prispeva k prizadevanjem za združevanje sil v boju za socializem in samoupravljanje," zaključuje KOMUNIST.

Ko je DRUŽINA zapisala nekaj podobnega, pa je ubrala "način, ki ga je mogoče označiti samo kot politikantskega" in ki "meče upravičen dvom na dobrosamernost avtorja komentarja v DRUŽINI," Tako je bilo zapisano v Tanjugovem poročilu o zapletu tednika, ki ga je ljubljansko DELO objavilo 1. februarja. Lastnega poročila, kaj šele komentarja, si DELO ni upalo napisati. V ponedeljek, 3. februarja, je ponatisnilo članek iz slovenske izdaje KOMUNISTA od istega dne. Ta pravi, da so v prejšnji številki "izpostavili upravičeni kritiki" članek v LJUBLJANSKEM DNEVNIKU, "deloma pa tudi razpravo ne seji občinske konference ZK v ljubljanski

občini Bežigrad. Tokrat pa nedvomno nikakor ne moremo ostati gluhi in nemi ob pisanju verskega lista DRUŽINA, ki v svoji 4. številki polemizira s prispevkom DNEVNIKA," KOMUNIST je pozabil omeniti, da je v dveh številkah po objavi usodnega članka v DNEVNIKU ostal gluhi in nem, da je okrcal novinarja DNEVNIKA šele štiri dni po zapletu bi DRUŽINE in da bi že takrat lahko omenil tudi DRUŽINO. Enostavno zlagal se je, ko je zapisal, da je kritiziral "deloma" tudi samo razpravo na bežigrajski seji.

Potem odpre KOMUNIST ogenj na DRUŽINO, ne da bi omenil, da je bila zaplenjena. Po njegovem DRUŽINA "očitno tudi želi (in tega nikakor ne moremo in ne smemo sprejeti) pri bralcih ustvariti nekakšno negotovost in hkrati namiguje na podobnost z znanimi zoprnimi razmerami Slovencev na avstrijskem Koroškem... Človek, če že drugega ne, nehote pomisli, da so razmere na Koroškem listu naravnost dobrodošle za takšne in podobne ilustracije. Še posebej zato, ker so se odgovorni takoj omejili od takšnega načina poročanja, kar pa je DRUŽINA očitno 'prezrla'."

Ker je "omejitev od takšnega načina poročanja" šele sledila članku v DRUŽINI, ni nič čudnega, da ta zanjo ni mogla vedeti. Bolj je čudno, da KOMUNIST naravnost ne obsoja preveč vnetih bežigrajskih komunistov, ampak skuša le razvrednotiti pomen poročila: "Enako ne moremo pritrditi načinu pisanja, ki hoče iz neke drobne in v bistvu vsebinsko nepomembne ter zgrešene vesti z nekega sestanske narediti senzacijo, ki hitro lahko preseže normalne okvire. En sam primer je mnogo premalo, da bi na njem lahko kdorkoli gradil filozofijo pogledov na današnji dan in ne more služiti za dokazni postopek, s katerim bi lahko dokazovali, kako vernega človeka v naši družbi utesnujemo s pritiski, ki rastejo in preraščajo skrajne mere."

Ali je v tem pretiranem kopičenju besed mogoče zaznati Šetinčev slog? Sušmarstvo je komunistična poklicna bolezen in France Šetinc ima pri KOMUNISTU nedvomno zveste učence. KOMUNIST, ki se je v prejšnji številki sam skliceval na ustavo, DRUŽINI tega ne dovoli. "Tako je tudi sklicevanje na ustavo v tem primeru," piše v članku, "predvsem jalov posel, če že drugega ne." Odnosi naj bi bili povsem jasno opredeljeni in "naše družbeno življenje vsak dan dokazuje pravilnost družbeno najširših demokratičnih odločitev. Zato se lahko upravičeno sprašujemo, zakaj DRUŽINA (še bolj neodgovorno kot članek v DNEVNIKU in predlog razpravljalca na občinski konferenci) vznemirja naše delovne ljudi in občane ter skuša biti nekakšno plat zvona. Še več. Na plan spet vleče nekatera vprašanja, na katera smo jasno že odgovorili, namiguje na nekakega McCarthyja pri nas in tako naprej ter opozarja na ustavne pravice, da bi dokazala, kako neusmiljeno jih kršimo."

Bralca je na tem mestu treba opozoriti, da je KOMUNIST v gornjem odstavku končno vendarle rahlo opomnil tudi bežigrajske komuniste, čeprav le posredno, ko je v oklepaju oklevajoče priznal, da je bil predlog o preštevjanju vernikov neodgovoren. Potem nadaljuje:

"In kot ne obravnavamo vsega tistega, kar smo že kritično zapisali v prejšnji številki, tako tudi ne moremo

[Konec poročila na sedmi strani]★

STANJE ODNOSOV MED SAMOUPRAVNO DRUŽBO IN VERSKIMI SKUPNOSTMI V SOCIALISTIČNI REPUBLIKI SLOVENIJI

RAZGOVOR Z RUDIJEV ČAČINOVIČEM,
PODPREDSEDNIKOM SLOVENSKEGA
IZVRŠNEGA SVETA IN PREDSEDNIKOM
KOMISIJE ZA VERSKA VPRAŠANJA SRS
KOT GA JE PRIPRAVIL ZA NEDELJSKI
DNEVNIK [27.10.1974] MILAN MEDEN.

Slišali smo nemalo glasov, prihajali so tudi iz tujine, da je rimskokatoliška verska skupnost na Slovenskem pod političnim pritiskom. Za primer navajamo tudi javno objavljene ugotovitve nepravilnega poslovanja ustreznih komisij za družbeni nadzor pri uredništvih DRUŽINE in OGNJIŠČA.

Stališča socialističnega samoupravljanja do vere, verovanja in cerkve pa so znana - potrjena v praksi, izražena v ustavnih načelih.

Zato smo prosili podpredsednika IS in predsednika Komisije za verska vprašanja SRS Rudijs Čačinoviča, da pojasni nekatere aktualne dileme odnosov med samoupravno družbo in verskimi skupnostmi.

VPRAŠANJE: Načelna in praktična stališča do vere, verovanja in verujočih smo izoblikovali in potrdili že v socialistični revoluciji. Ta stališča potrjujemo tudi danes - zapisana so v novi ustavi. Predstavljajo temeljni odnos in urejanje razmerij med samoupravno družbo in verskimi skupnostmi. Kaj bi lahko povedali o trenutnem stanju odnosov med samoupravno družbo in verskimi skupnostmi?

ODGOVOR: Najprej pojasnilo: ker je rimskokatoliška cerkev tako glede števila svojih pripadnikov in vpliva, ki ga je v splošni in kulturni ter politični zgodovini v slovenskem prostoru imela in ga še ima, pri nas družbeno najbolj zanimiva, se bodo moji odgovori glede odnosov med družbo in verskimi skupnostmi seveda nanašali predvsem na to cerkev.

Že ob svečani 30-letnici ustanovitve verske komisije pri predsedstvu SNOS, ki je bila spomladi letos, smo posebej omenili, da smo v naših odnosih do vere ter verujočih in cerkve zasledovali vedno iste cilje - to je zagotovitev svobodnega izražanja verskega prepričanja in svobodnega delovanja verskih skupnosti - seveda po družbeno določenih načelih. Ta načela so že v času narodnoosvobodilnega boja vsebovali različni dokumenti Osvobodilne fronte in novo nastajajoče ljudske oblasti ter so splošno znana. Po zmagovitem koncu vojne pa jih zasledimo v vseh naših ustavah.

ZVESTOBA

Uradna cerkev omenjenih načel sprva ni dosledno spoštovala, saj je v prvih povojnih letih celo neposredno nastopala proti utrjevanju nove oblasti, kasneje pa dolgo časa ni hotela z njo v ničemer sodelovati ter se je

izogibala kakršnihkoli stikov, na podlagi katerih bi lahko odnose tvorno urejali.

Za sedanje vodstvo rimskokatoliške cerkve na Slovenskem to ne bi mogel reči. V več ali manj stalnih stikih s predstavniki oblasti je namreč že večkrat zagotovilo svojo lojalnost in celo pripravljenost za tvorno sodelovanje cerkve na tistih področjih, kjer so lahko ob upoštevanju ustavnih načel njena prizadevanja usklajena s širšimi nacionalnimi in družbenimi interesi.

Ne le odgovorni predstavniki družbenopolitičnega življenja - vsa javnost - so takšno pripravljenost cerkve - nega vodstva jemali vedno na znanje z zadovljlstvom in če so ji sledila delanja, jih tudi cenili. Pri tem ni šlo pravzaprav za kakšne izredne stvari, saj je za večino nižje duhovščine, a še posebej za tisti del, ki je združen v Slovenskem duhovniškem društvu, geslo "zvestoba cerkvi in domovini" dejanska praksa že več kot 25 let.

OPOZORILA

Seveda pa smo med določenimi krogi v vodstvu slovenske cerkve - v vseh obdobjih raznih pritiskov od zunaj ali pa ob prelomnih obračunih z nazadnjaškimi silami doma - vedno opažali želje po politizaciji delovanja klera. Kaže, da se pri tem ti krogi iz dosedanjih neuspehov takšnih akcij, ki so vedno škodovalle le ugledu cerkve, niso veliko naučili. Tako je moralo pri vsake toliko časa do političnega obračunavanja z raznimi poslanicami in podobnimi izzivi ali pa s poskusi, da bi se razne verske prireditve izrabljale za nekakšna preštevanja občanov ter drugačno vznemirjanje javnosti. Seveda vse to moti odnose med cerkvijo in državo. Za te v sedanjem trenutku ne bi mogli reči, da so konfliktni, obenem pa je javnost opazila, da so morali razni odgovorni predstavniki našega družbenega življenja in politični forumi v zadnjem času kar nekajkrat opozoriti na to, da se določeno delovanje cerkve ne bi izrodilo v klerikalizem, katerega posledice so v polpretekli zgodovini slovenskega naroda dobro znane.

VPRAŠANJE: Nema lokrat se slišijo, po našem mnenju neupravičeni glasovi, da "ostrimo" odnose med samoupravno družbo in prevsem rimskokatoliško versko skupnostjo, čeprav vemo, da gre v bistvu za nekaj drugega: za dosledno spoštovanje temeljnih načel socialističnega samoupravljanja, za spoštovanje zakonov, ki urejajo tudi odnose med samoupravno družbo in verskimi skupnostmi. Kaj v tem smislu prinaša predlog novega zakona o pravnem položaju verskih skupnosti.

ODGOVOR: Na to vprašanje lahko odgovorim, da niti v naši splošni politični dejavnosti niti v vsakodnevem dogajanjune zaostrujemo odnosov s cerkvijo. Da je temu tako, najbolj zgovorno pričajo dokumenti zadnjega republiškega in zveznega kongresa Zveze komunistov, kjer so bila ob ocenah širšega političnega trenutka in bodočih nalog na vseh področjih družbenega dogajanja in razvoja naše samoupravne socialistične skupnosti ponovno potrjena načelna stališča o svobodi verskega prepričanja. Hkrati pa je bilo opredeljeno

tudi to, kaj razumemo pod pojmom klerikalizem, ki bi moral biti cerkvi sedanjega časa že sam po sebi tuj. Zato ne pomeni spremembe politike, če pristojni organi odkrijejo razne ekscese in nepravilnosti v delovanju določenih verskih ustanov in nanje v skladu s pozitivnimi predpisi tudi reagirajo.

Če pa posamezni krogi pričakujejo, da zakoni in drugi predpisi za cerkvene ustanove ne veljajo ter želijo izvajanje teh predpisov predstaviti kot politični pritisk in nato naši zunanji sovražniki to izkoristijo za zlonamerno gonjo proti Jugoslaviji in njenemu družbenopolitičnemu sistemu, vse skupaj pa žele podkrepiti z izmišljotinami o aretacijah duhovnikov pri nas, je to groba politizacija.

Mi sicer nimamo navade, da bi v tujem tisku zahtevali preklice klevet o jugoslovanski stvarnosti, vendar če jih razširjajo razni tako imenovani katoliški listi, potem bi verjetno morali za takšne zlonamernosti in netočnosti odgovoriti tudi predstavniki naše cerkve, saj zadevajo tudi njih.

BREZ OMEJEVANJA

Glede drugega dela vašega vprašanja - kaj prinaša novi zakon o pravnem položaju verskih skupnosti, želim najprej poudariti, da je osnutek tega zakona strokovno že obdelan in ga bo Izvršni svet obravnaval prihodnji mesec. Ko bo to storjeno, bo osnutek z morebitnimi spremembami in dopolnitvami poslan skupščini, ta pa ga bo v postopku, ki velja za vse zakonske osnutke, dala v javno razpravo. Šele po tem in po obravnavi v skupščini bo izdelan dokončni predlog zakona. Da bi bil opisan postopek čimbolj dosledno spoštovan, ne želim v podrobnosti komentirati osnutka zakona. Poudarim lahko le to, da v primerjavi z dosedanjim tovrstnim zveznim zakonom, ki je veljal več kot 20 let, novi republiški zakon v ničemer ne ozi svoboščin glede izpovedovanja vere in delovanja verskih skupnosti - seveda v okviru splošnega pravnega reda, ki velja pri nas. Pripomniti pa moram tudi to, da vsebuje omenjeni zakon le splošna načela o odnosih med družbo in verskimi skupnostmi. Delovanje mnogih verskih ustanov in predstavnikov cerkve pa posega tudi na številna področja, ki so urejena z drugimi zakoni in predpisi, ki jih morajo ti prav tako spoštovati.

VPRAŠANJE: Vemo, da je rimskokatoliška cerkev na Slovenskem pred več kot tridesetimi leti pozvala v svojem imenu vernike k politični odločitvi, ki je bila zgodovinsko gledano, popolnoma napačna in v svojih posledicah tragična. Kaj sodite o dejstvu, da se najvišji slovenski cerkveni dostojanstveniki še do danes niso izrekli o takratnem ravnanju uradne cerkve pri nas? Ob tem pa naj omenim, da so se npr. nemški škofje, preden so odšli na II. vatikanski koncil, javno pokesali grehov, ki so jih mnogi nemški katoliki in nemška cerkev v celoti storili v času vladavine nacizma.

ODGOVOR: Naša javnost niti ne pričakuje od cerkve kakšnih posebnih deklaracij, ampak le dejanj, ki bi pokazala na to, da so vse vezi med njo in sicer bednimi

ostanki preteklosti prekinjene. Poleg tega želijo določeni cerkveni krogi še danes predstaviti globoke družbene premike med zadnjo vojno in po njej pri nas kot naključno zmago ene izmed vojskujočih se strani. Pri tem nekateri celo pozivajo k nekakšni "narodni spravi", pri čemer bi v isti koš pozabe zmetali nacionalno izdajstvo ter revolucionarno akcijo ljudskih množic.

Posledica teh poskusov je, da še bolj izzivajo potrebnost prikazovanja negativne vloge dela cerkvenega vodstva v najbolj usodnih dneh zgodovine slovenskega naroda. To bo potrebno (predvsem za mlade generacije, ki same tega niso doživele) vse dotlej, dokler cerkev s tem sama ne bo primerno obračunala.

Vprašanje: Prosimo vas, da nanizate vsaj nekatera področja delovanja samoupravne družbe, zaradi katerih smo še posebej občutljivi, če nanje posegajo verske skupnosti?

ODGOVOR: Z uveljavitvijo načela ločitve cerkve od države (v najširšem smislu) so bila razmejena področja delovanja javnih ustanov od delovanja cerkve. Vendar se je prav rimskokatoliška cerkev, ki je pri nas nekoč na teh področjih uveljavljala svojo oblast, z novim stanjem težko sprijaznila. Na določena področja delovanja, ki so splošnega ali celo posebnega družbenega pomena, se je skušala vrinjati bodisi z različnimi političnimi pritiski ter celo iskanjem pomoči od zunaj, da bi se naš obstoječi pravni red spremenil, ali pa je dejansko želela nastopati mimo njega.

POSKUSI

Kot primer prvih poskusov naj omenim zahteve po idejno nevtralni šoli, s katerimi je prišlo v zadnjih dveh ali treh letih do političnega in strokovnega obračuna ter so splošno uveljavljena stališča o tem javnosti znana.

V drugo vrsto primerov spadajo poskusi zbiranja občanov, predvsem pa dela mladine, v raznih skupinah ter drugih - našim družbenopolitičnim organizacijam in društvom podobnih paralelnih bolj ali manj formalnih skupinah. Te v glavnem ne obstajajo zaradi opravljanja verskih obredov ali verskega pouka, ampak čisto zaradi dogovarjanja in celo organiziranega nastopanja v javnosti.

V to skupino sodi tudi del verskega tiska, ki se kljub predpisom in splošnim načelom o tem, da naj piše le o verskih zadevah oziroma o stvareh, ki imajo res neposredno zvezo z verskim življenjem, dostikrat spušča - politično nesprejemljivo - na razna področja družbenega delovanja, ki sploh nimajo verskega obeležja.

VPRAŠANJE: Seveda je težko biti prerok, toda vseeno: kako gledate na perspektivo verujočih v nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja in odnosov v svetu?

ODGOVOR: Nedavno so bila podeljena odlikovanja predsednika republike šestnajstim slovenskim duhovnikom, ki so se v okviru načela ločitve cerkve od države, načela,

da je izpovedovanje vere človekova osebna zadeva, da pa se ne sme izrabljati v politične namene, izkazali ne le kot lojalni državljani.

Delovali so v zavesti, da dosledno navedenim načelom delujejo resnično tudi v dobro cerkve in njene-ga položaja v slovenski družbi, pri tem pa se tvorno zavzemali za življenske interese slovenskega naroda. Njihova zasluga - pa tudi velika zasluga večine slovenskih vernikov je, da se klerikalizem na Slovenskem ni mogel in se ne more razrasti v takšni meri, kot je želel in kot nekateri še danes žele.

Življenje cerkve in vernikov je omejeno pri nas samo toliko, kolikor vsaka druga svobodna dejavnost v ustavnem sistemu in na njem temelječih zakonih naše samoupravne družbe.

Prepričan sem, da je za vse tiste, ki resnično hočejo delovati v duhu razglašanih postkoncilskih idej, ki priznavajo nastop novih družbenih odnosov med ljudmi - tako v socialističnih sistemih navznoter držav, kot načelo neuvrščenosti in miroljubnega sožitja med državami - dovolj prostora. Da pa bo ta verujoči človek lahko pripadal k velikemu svetovnemu naprednemu razvoju, da bo tvoren v spreminjajočih se odnosih, mora tako sam, kot njegova cerkev, dejansko in dokončno za seboj porušiti vse mostove, ki bi omogočali kakršnokoli vrnitev na staro, nazadnjaško ali celo reakcionarno.

sednik komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi Rudi Čačinovič. V imenu povabljenih se je za sprejem in nagovor zahvalil ljubljanski nadškof Pogačnik, ki je dejal: "Pripadniki katoliške Cerkve smo po svojem notranjem diktatu lojalni in vdani državljani in že zato, smo kot danes radi ponavljamo, patriotični. Kontradikcija bi bila, če bi kdo hotel katoliškemu duhovniku, ali tudi vernemu laiku, vzdevek, da je patriot, odreči. Zato je bilo od strani duhovščine samo ob sebi umevno, da si je želela vedno dobrih odnosov z oblastjo in želi živeti z njo v mirnem sožitju. Ta linija dobrih odnosov je bila ob novi sestavi verske komisije obojestransko načrtana in izrecno poudarjena.

"Morda ni bilo zaradi tako imenovanega klerikalizma še nikdar izrečeno toliko potrebnih in nepotrebnih besed kakor lansko leto, in to v žurnalističnih krogih, posebno v lokalnem časopisju. Mnogi še danes, namera ali iz nevednosti, nimajo jasnih pojmov, kaj se pojmuje pri nas z besedo klerikalizem, pa s tem vzdevkom označujejo tudi velik del pristno in izključno verskega delovanja Cerkve, ki je uzakonjeno tudi v ustavi in v protokolu. Pozabljamo, da se je kler celó v deželah zahodne demokracije že davno odrekel političnemu delovanju. Kaj šele pri nas? Politično delovanje klera, nasprotno samoupravnemu socializmu, bi po definiciji smel imenovati klerikalizem. Tako ga je, kolikor vem, javno prvič, pravilno opredelil tednik KOMUNIST, katerega članek je ponatisnilo DELO 28. t. m."

METROPOLIT ZAKLJUČI DEBATO

Nadškof Pogačnik je navedel odstavek iz KOMUNISTA, ki pravi, da so klerikalci tisti verniki in duhovniki, ki ne delujejo za razvoj samoupravne socialistične družbe ali v imenu Cerkve delujejo razdiralno. Potem je nadaljeval: "Izvrševanje poslanstva Cerkve pa je z najvišjim ustavnim zakonom in svobodnim dogovorom med državo in svetim sedežem zajamčeno. Naša duhovščina se je političnemu delovanju že davno odrekla, pričakuje pa upravičeno, da je nihče ne bo oviral pri izvrševanju njenega duhovnega poslanstva, kakor ji ga ukazuje in naroča Cerkev. Veliko nesporazumov na nižjih upravnih ravneh bi si lahko prihranili, če bi imeli vsi o ustavno zagotovljenih pravicah Cerkve dovolj čiste pojme.

"Katoliška Cerkev svoje vernike uči, naj bodo vdani in zvesti državljani, poštenci in delovni, in to ne samo iz strahu pred kazenskim zakonom, temveč zaradi notranjega imperativa vesti. S tem Cerkev eminentno podpira javno oblast, ki ima težavno nalogo skrbeti za red in mir med državljani in pospeševati javno blaginjo. V vzajemnem prizadevanju za materialni in duhovni napredek naj država in verske skupnosti složno skrbijo za ugoden razvoj in srečo skupne domovine," je dejal nadškof Pogačnik. Kaže, da je bila s tem zadeva o preštevovanju vernikov in zaplembi DRUŽINE zaključena.

Jugoslavija je avtomatizirala v letu 1972, 37 odstotkov orodja za delo v industriji, in 72% tega orodja je bilo izdelanega v zadnjih 10 letih. Kljub temu je produktivnost 2-3 krat manjša kot v razvitih državah. Vzroki: slaba organizacija dela, neupravičena odsotnost, nedisciplinarnost. Leta 1972 povprečno nista delali niti dve polni izmeni, delovni čas je bil povprečno izkoriščen 50-60 odstotno. Poleg tega je proizvodnja padla za 30-40% gotove mesece.

*** ZAPLENJENA DRUŽINA** [Zaključek poročila s 3,4 strani]

načina, ki sega je poslužila DRUŽINA. Ne samo da lahko njeno pisanje ocenimo kot polena pod noge družbenim prizadevanjem, temveč tudi kot olje na ogenj plamenčka klerikalizma. Proti temu pa se bojujejo, kot vemo, vsi poštenci delovni ljudje in občani, verni in neverni. Mnogi izmed tistih, ki to še vedno želijo razplamteti, pa so se ponovno razkrili tudi v reakcijah ob delni prepovedi širjenja in prodaje DRUŽINE zaradi komentarja."

'DRUŽINA JE KRIVA'

KOMUNIST je torej le premagal sramežljivost in zapisal, da je bila DRUŽINA prepovedana. Poštenim vernim ljudem je celo laskavo priznal, da niso klerikalci. Zaključil pa je s čudnim odstavkom o obveščeniosti: "Osnova našega sistema socialističnega samoupravljanja je predvsem v tem, da moramo biti vsi pravilno obveščeni o vsem, kar se dogaja v družbi in vsaka neustrezna informacija je izigravanje ustavnih pravic in dolžnosti. In vsako manipuliranje z obveščanjem, ki vodi v manipuliranje z ljudmi, je protiustavno in ga moramo tudi odločno odkloniti. Zato se verjetno upravičeno sprašujemo, če bo DRUŽINA spoznala in priznala napako ter kaj bo naredila za objektivno obveščanje svojih bralcev. Hkrati pa bi se morali vsekakor tudi člani verskih skupnosti omejiti od takih načinov pisanja."

DRUŽINA je 9. februarja objavila poročilo o novoletnem sprejemu, ki ga je za predstavnike verskih skupnosti 31. januarja priredil podpredsednik vlade in pred-

V decembrskem KLICU TRIGLAVA ste dobro zapisali, da je dr. Štoka točil krokodilje solze, ko je v svojem govoru ne občnem zboru tržaške Slovenske skupnosti zaskrbljeno taval o padcu slovenskih glasov na deželnih in tržaških občinskih volitvah.

Krivdo za to nosi tudi on sam, zraven njegove organizacije, ki se je odločila za pogajanja z ljubljanskim rdečim režimom za dosego neke politične enotnosti primorskih Slovencev, ne da bi pomislila, da za rdeči režim taka enotnost ne more pomeniti in ne pomeni nič drugega kot konec obstoja in samostojnega delovanja slovenskih zamejskih demokratičnih organizacij, to je Slovenske katoliške skupnosti in Slovenske demokratske zveze.

Ti dve skupini sta javno nastopili po zaključku druge svetovne vojne proti strahovladi komunistov, ki je slovenskemu človeku nataknila okove sužnja in mu odrekla uživanje človečanskih pravic.

Slovenska katoliška skupnost in Slovenska demokratska zveza sta se hkrati začeli boriti za uzakonitev in spoštovanje vseh pravic Slovencev v Italiji. V obeh primerih sta vrnila slovenskemu človeku zavest človeškega dostojanstva in svobodnem življenju in vero v stare slovenske ideale.

Zaradi tega sta bili ti dve demokratični organizaciji trn v peti rdečemu režimu v Ljubljani. Radevolje je zato ta rdeči režim že leta 1967 sprejel ponudbo tržaške skupine dr. Štoka in njegovih prijateljev za pogajanja, ki so trajala poldrugo leto in privedla do obiska v Ljubljani oktobra leta 1968.

"Zamisel o tem obisku - (je poročal list SLOVENSKA SKUPNOST decembra 1968) - je nastala na obeh straneh že pred poldrugim letom. To zamisel je svet Slovenske skupnosti že takrat soglasno odobril."

Zaključnega poročila o pogajanjih v Ljubljani, ki so se vršila ob prisotnosti predstavnikov titovskih zamejskih organizacij, niso nikoli objavili, in le iz ljubljanskega DELA dne 26. oktobra 1968 smo zvedeli, da so se dogovorili za enotnost vseh zamejskih Slovencev, saj je DELO poročalo, da je eden od udeležencev kmalu po tem obisku dejal: "Boste videli, dosegli bomo enotnost."

Še pozneje ob času polemike zaradi kršitve dogovora glede zastopstva goriškega kandidata v deželnem svetu, je KLIC TRIGLAVA objavil članek nekoga, ki je kršitev opravičeval, češ da gre za "enotnost Primorske".

Dogodki pa so pokazali, da v Ljubljani ni šlo za enotnost slovenskih zamejskih organizacij v okviru enakopravnosti in samostojnega odločevanja z ohranitvijo in spoštovanjem njihovega ideološkega izpričevanja, ampak samo za enotnost s podreditvijo ljubljanskemu rdečemu režimu.

Odtod preimenovanje Slovenske katoliške skupnosti v Trstu in Gorici v Slovensko ljudsko gibanje, boj proti tržaški Slovenski demokratski zvezi, ki jo spričo takih

razmer izstopila iz Slovenske skupnosti, in kršitev volilnega dogovora na škodo goriškega kandidata, demokrata, izvoljenega za deželni svet.

Enotnost v smislu trdne povezave vseh slovenskih sil na osnovi narodne zavesti in borbenosti ter ohranitve vseh bistvenih slovenskih idealov je na vsak način šla po vodi in obisk v Ljubljani ima za posledico apatičnost zdravega slovenskega narodnega človeka, ohromelost njegovih po vojni nastalih vodilnih organizacij in padeč slovenskih glasov.

Samo naivneži so lahko mislili, da bodo ukanili komunistično zvižahnost in pridobili titovske glasove!..

Politika ni vendar otročja igra!.. Politika, zlasti zamejskih Slovencev, ki smo takorekoč, kolikor nas je narodno zavednih, vsi na mrtvi straži, zahteva strogo budnost voditeljev, še bolj strogo pravično in pošteno ravnanje in obnašanje v širši slovenski skupnosti, pa tudi v odnosih do voditeljev druge demokratične organizacije.

Primeri pa kažejo, da beseda "poštenost" nekaterim ni pogodu, ker jih preveč slepijo strankarska nestrpnost, osebne koristi in tudi zavist ter nevoščljivost.

Niso okusili niti fašističnega niti komunističnega biča, pa hočejo vsekakor veljati in odločati kot veliki politični modrijani!

ZASKRBLJENOST VOLILCEV

Zaskrbljenost zaradi take politike tržaške Slovenske skupnosti, ki vodi v apatičnost in nejevoljo je izrazila Skupina slovenskih volilcev v članku: "Hočemo vedeti resnico," objavljenem v KATOLIŠKEM GLASU št. 10 od 7. marca 1974, ki se glasi:

"S presenečenjem in začudenjem smo naleteli v neki januarski številki PRIMORSKEGA DNEVNIKA na trditev, da je objava nekaterih prispevkov prof. Beličiča v koledarju Goriške Mohorjeve družbe v nasprotju z vsem tistim, o čemer se je dogovarjal slovenski politični predstavnik katoliškega tabora v Italiji, ko je vzpostavljajal stike s predstavniki Socialistične zveze Slovenije.

Pri tem se moramo nujno vprašati, kako je sploh mogoče, da bomo tu v zamejstvu mislili in pisali le tako, kakor je vseč Ljubljani, ko živimo vendar v državi, kjer je po ustavi vsakomur priznana pravica, da misli in piše, kar hoče, le da ni v nasprotju z zakonom. Odgovor na to vprašanje ne more biti kot negativen. Še huje pa je, če je res, da bi se morali spremeniti v pokorne slughe, ker so na to pristali nekateri ljudje, ki bi po svojem političnem prepričanju morali odločno odklanjati vse, kar ni v duhu z demokratičnimi nazori. V takih pogojih postane nesmiselno delovanje samostojnih kulturnih in političnih organizacij v zamejstvu. Žalostno je, da naša javnost ni do tu ničesar slišala o stikih z Ljubljano in prav tako o tem, kar so tam sklenili. Zato bi kot Slovenci in demokrati hoteli vedeti, kaj delajo tisti, ki nas predstavljajo. To moramo vedeti, ker pač nismo pripravljeni podpirati ljudi, katerim zaupamo neko določeno nalogo, v resnici pa delajo, kar sami hočejo.

Skupina slovenskih volilcev." Na to zahtevo je pozneje površno odgovoril dr. Štoka, ki pa se ni dotaknil jedra stvari in zato ni pomiril zaskrbljenosti slovenskih volilcev.

PRIMORSKI SLOVENEK

AL' PRAV SE PIŠE

JUŽNI BRAT al' "JUŽNI BRAT" ?

- A A -

V decemberski številki kanadske SLOVENSKE DRŽAVE se je oglašil dr. Peter Urbanc in ugotavlja, da je izraz "južni brat" pod narekovajem žaljiv za narode Jugoslavije. Nedvomno ima prav, četudi se ne skuša soočiti z okoliščinami, z razočaranjem Slovencev nad vso aroganco, s katero so in nas še vedno zavračajo tisti naši bratje, ki v Jugoslaviji v resnici odločajo. Dr. Urbanc se tudi ne sooči z vsem tistim vzdušjem, ki ga zlasti pri srbskih ljudeh še vedno gojijo določeni krogi; še do nedavna so te na jugoslovanskih veleposlaništvih nahrulili, ako si kaj vprašal po slovensko, češ, kakšen jezik je to, ali ne znaš "jugoslovansko"? Preprosti srbski ljudje pa te še zmeraj vprašajo. Kdo jih tako vzgaja?

In prav ta problem je za jugoslovansko eksistenco večji kot pa slovenski "južni brat", izraz resničnega razočaranja, s čigar vprašanjem se dr. Urbanc nikakor noče spoprijeti. Namesto tega se potegne v neko samokritično vzdušje, ki vzbuja vtis navidezne nepristranosti, češ, "Mi Slovenci sami takrat nismo bili pripravljeni na radikalni poseg z zasedbo Koroške, ko je to zahteval čas".

Seveda ne gre za "nas Slovence," ampak za nekaj takratnih politikov in politikantov.

In spet, "da je nepošteno trditi, da Slovenci leta 1918 nismo spontano optirali za Jugoslavijo". - Vprašanje je namreč v resnici mnogo bolj zapleteno, kajti znano je, da se je množično gibanje za majsko deklaracijo sprožilo šele potem, ko jo je podpisal ljubljanski škof Jeglič, ker so slovenski ljudje najbolj zaupali svojim duhovnikom. To pa ni ravno "spontano", ali ne?

Končno se potem dr. Urbanc spravi na gospodarske razloge za Jugoslavijo. Na te razloge se očitno ne spozna, ker modruje naslednje: "... da pogledamo samo površno gospodarstvo, ugotovimo, da danes Slovenija izvaža samo polovico tega, kar uvaža iz tujine. Naša naravna bogastva so omejena in naša industrija je navezana na jug. Brez gospodarske s carino neomejene povezanosti z jugom, bo Slovenija v silnih težavah vsaj za eno generacijo, razen ako dovolimo odhod polmilion Slovencev, ker čisto enostavno ne bo dovolj dela v taki novi situaciji v prosti slovenski ekonomiji, s primernim srednje-evropskim standardom..."

Vse te trditve niso točne in pripomniti je treba, da tako ali drugačno fantaziranje ne more prinesiti tudi za samo jugoslovansko misel nikakega napredka. Pisec nima nikake predstave o vrednosti blaga in surovine. Že v začetku naredi napako, ko zagotavlja, da Slovenija (:) uvaža toliko iz tujine, a v tujino (:) samo polovico tega. Izpusti pa, da mora izvažati drugo na jug po nižjih cenah. S tem jug pokasira ogromno količino slovenskega, v to blago vloženga dela že samo s to preprosto operacijo. In potem še strahotni izdatki "nerazvitim"? So jih v taki

meri Slovenci res dolžni?

Odkod dr. Urbanc ve, da je slovenska industrija "vezana" na jug? In dalje, kje le naravna bogastva niso omejena? Mar res misli, da bi za tako ceno kot mora Slovenija poslovati z jugom, ne mogla dobiti manjkajočih naravnih bogastev (surovin) od drugod? In ali ve nadalje, za katera "bogastva" naj bi šlo? Železo moramo v Sloveniji uvažati iz tujine. Edino za baker mogoče, toda ali ve, da borski rudnik baker izvaža, v Sloveniji pa so ga morali, vsaj do nedavna uvažati iz tujine? Naj torej dr. Urbanc postreže s podatki o tem, kako ti odnosi Slovenije z jugom resnično potekajo! In naj si ne dovoli tako poceni trditve, češ da Slovenci "enostavno" v taki novi situaciji ne bomo imeli dovolj dela". Bolje bi bilo, da pokaže strokovnost svojih trditve.

Vse take trditve, kot omenjeno, niso v prid tudi jugoslovanskemu prepričanju samemu. Vse surogate in potvorbe večina slovenskih ljudi že dolgo poznain se jim zato jugoslovanstvo ob vsem tem le še bolj upira. Nekaj drugega bi bilo namreč, ako bi se resnica priznala in sicer, da je v sedanjem jugoslovanskem okviru položaj slovenskega človeka neznosen, kajti tako oropan svojega dela ni bil še nikoli. Šele na podlagi teh stvarnih ugotovitev bi bilo mogoče razmišljati in stvarno načrtovati, kako je mogoče pravično urediti jugoslovanske razmere.

Ako nekdo že od samega začetka prikriva slovenskim ljudem resnični jugoslovanski problem, jim daje nezaupnico in jih ima za naivne ter prav gotovo vse še poslabša, da si se lahko res zgodilo, da bi ob danih razmerah bil še zmeraj najbolj realen izhod za Slovence, ostati v sprejemljivem jugoslovanskem okviru. Toda prav zaradi takih poceni slepil se lahko zgodi, da slovenski ljudje v tem odločilnem trenutku ne bodo pripravljeni verjeti v tako, v teh okoliščinah najpametnejšo rešitev in se bodo zagnali v kako drugo, tvegano, lahko tudi usodno.

Odkod je pač od razmer in sprotnega položaja, ki narekuje pravi trenutek za eno ali drugo rešitev slovenske eksistence. Zato ni zametavati ne slovenske državnosti ne jugoslovanske skupnosti. Tudi za misel jugoslovanske skupnosti nas mora voditi resnica, ne pa prikrivanje in potvorbe. Kajti ali res mislite, da bi mogla jugoslovanska skupnost biti trdna, ako bi se slovenski človek v njej počutil kot nekak objekt, češ da sam ni zmožen obstajati, ker da je bitno neekonomski? Hvala lepa. Če je tako, imamo pač več od tega, da se ponemčimo in odvržemo tako slovenstvo, ki bi pomenilo edino izkoriščanje in neživljenskost. In taki primeri so že pri naših ljudeh v Nemčiji. Kar pozanimajte se, koliko staršev je, ki se trudijo, da bi njih otroci na tujem, mislim na naše delavce, res ohranili slovensko govorico in ostali Slovenci?

Take so torej posledice poceni "farbanja" naših ljudi, ki se slovenske tragike na svoji koži prav dobro zavedajo. In zato tudi jugoslovanski okvir ne more pomeniti nekakšen splav pred dozdevnim brodolomom, za katerega nihče ne ve, od kod in od koga grozi, ampak samo svobodno slovensko odločitev, v spoznanju, da je taka rešitev pametna in spre-

jemljiva. Kar pa znova ne pomeni, da bi bili Slovenci v njej tako vključeni, da bi se iz nje ne mogli več rešiti, ako bi pozneje razmere postale nesprejemljive.

P. S. Mogoče še nekaj. Ni zmeraj varno podpisovati se pod starimi objavljenimi stališči. In kdor po tolikih letih v svobodnem svetu apelira ne podpise in ne edino na stališča, ne izkazuje demokratičnosti, ampak edino nepoznavanje razmer in nesposobnost umeti resnični problem slovenskega človeka.

Kako bo Beograd reagiral na takšno avstrijsko aroganco?

Dopis

V začetku decembra lanskega leta se Dunaju niti ni zdelo potrebno, da bi v odgovoru na noto iz Beograda našel vsaj nekoliko spodoben ton, ampak je "balkancem" kar v obraz zabrusil, da so odnosi med Jugoslavijo "dobri", saj da dela v Avstriji okroglo 180.000 jugo-delavcev, na jugo-Jadranu pa letuje letno okrog 600.000 Avstrijcev.

Avstrijski zunanji minister Bielka je očitno mislil, da bo Beograd sedaj moral umolkneti, Slovenci pa naj le vpijejo, saj jih tako ali tako nihče na svetu ne sliši.

Zdi se pa, da se v Beogradu niso zadosti hitro pomirili. Zunanji minister Minić je pač moral vsaj še kaj povedati na račun Dunaja, toda zadeva je bila v dunajskih uradih bolj vroča, kot se je zdelo, kajti Dunaj se je bal, da se bo pred svetom razgalil in se pokazal tak kot je, to je šovinističen.

Nekaj časa se je avstrijski tisk rogal, češ, Tito pa le še ni ničesar rekel in ko bo, potem na mah utihne vsa jugoslovanska "gonja" proti nedolžni Avstriji.

Toda Tito se ni izjavil, V Jugoslaviji pa so sem pa tja le še dregali v avstrijsko rano. In to, se zdi, je spravilo iz tira ne le koroškega deželnega glavarja Wagnerja, ki je šel izjaviti, da je bil pomemben "Hitler - Junge", dasi je sedaj "Sozialdemokrat", ampak tudi dunajska ministrstva, da so začela uresničevati svoje "groznje".

Jugo-delavcev seveda zaenkrat ne morejo vseh odpustiti, zato so sklenili, da bodo zastrašili javnost, da avstrijski dopustniki ne bodo šli na Jadran. Dunajski KURIER je konec januarja objavil na naslovni strani zastrašujoč članek o nasedli ladji in potopljenih zabojih hudega strupa nekje pri Brindisiju; zaboji da bodo po pol leta začeli razpadati in tako je lahko ves Jadran vsak čas smrtno nevarno zastrupljen. List je vedel navesti celo zapleteno ime strupa in koliko milijonov ton vode lahko ena kaplja smrtno nevarno zastrupi.

Učinek naj bi bil dvojen: prizadeti sitne Jugoslovane in obdržati v sedanjih težkih časih za gostinstvo in turizem čim večje število domačih dopustnikov doma.

Seveda so take dunajske metode potuhnjene in nedostojne, kljub temu naj bi se nadaljevale in prisilile Beograd na kolena. Za nas Slovence doma in svetu bo

zanimivo, kako bo Beograd ukrepal, kajti prizadet bo ob takem načinu nedvomno. Za Slovence je vsekakor mučno, ako že stari zatohli Dunaj nabija po Beogradu, v katerem je dosedaj marsikateri Slovenec videl "rešitev" pred strašnimi Nemci (Avstrijci?) ali Italijani.

KDO BO KOGA ?

Od političnega sodelavca KT

Sodeč po pisanju slovenskega primorskega dnevnega in tedenskega časopisa so se slovenski Demokrati na Goriškem razšli. Leta 1947, torej v dobi najhujšega pritisaka slovenskih komunistov na obeh straneh meje na politično drugače misleče, je prišlo v Gorici do ustanovitve krovne Slovenske demokratske zveze, ki sta jo sestavljali Slovenska demokratska skupnost in Slovenska katoliška skupnost, leta 1970 preimenovana v Slovensko ljudsko gibanje. V prvih letih sta bila dva najmočnejša stebra te demokratične politične organizacije prof. dr. Anton Kacin in odvetnik dr. Avgust Sfiligoj, potem ko so komunisti ubili urednika DEMOKRACIJE Slavka Uršiča.

Nobena tajnost ni bila, da je že nekaj časa prihajalo do nesoglasij v zvezinem vodstvu. Afera za deželnim svetovalstvom, o kateri je ta list nedavno spet pisal, je to potrdila. Temu je, kot kaže, pripomoglo tudi različno politično gledanje na razvoj v Sloveniji odn. v Jugoslaviji, ki je n. pr. kar zadeva Tržačane, doseglo svoj "vrh" v uradnem obisku v Ljubljani. Problem je seveda tudi generacijskega značaja, ko prihajajo novi rodovi in postopoma odhaja starejši rod, a gotovo tudi ne gre prezreti odprtih ali prikritih "vplivov" ljubljanskega režima, četrto bodo prizadeti to krepko zanimali. Vse to je rodilo idejo, da je treba krovno organizacijo odpraviti, češ da je paritetno soglasje za vse sklepe prej ovira za delo kot obratno. Nadomesti naj jo nova Slovenska skupnost, s člani, ki bodo direktno včlanjeni v taki stranki in ne preko skupin.

Tak predlog za dejanski razpust SDZ, ki ga je postavljalo Slov. ljudsko gibanje, je Slov. demokratska skupnost odklonila. To je onemogočilo osnovno reorganizacijo, ker določa dogovor, da sta za tak korak pristojni obe skupini s soglasnim sklepom. Ker Gibanje na "legalen" način ni prodrlo s svojo zahtevo, je preostalo samo neke vrste pokrajinski "puč": vodstvo Slov. ljudskega gibanja je pozvalo direktno volilce Lipove vejice na poseben sešatek 15. februarja, kjer da bodo "skupno sprejeli sklepe za rešitev vseh tistih problemov, ki so nam vsem zelo pri srcu". Poziv je podpisal "predsednik odbora Karel Brešan". V tem pozivu je obtožil predsednika krovne SDZ prof. Bratino, (ki politično sicer pripada Slov. demokratski skupnosti) da ni hotel sklicati zadevnega (v stvari likvidacijskega) sestanka članstva. Kot že prej, so tudi zdaj naredili voditelji Gibanja hudo napako, ko so udarili po predsedniku; kot namreč gre razumeti osnovni dogovor, predsednik takega sestanka ni smel sklicati, če zanj nista bili obe skupini, in je povsem irrelevantno, kateri politični skupini bi on politično pripadal. Top bi moral biti usmerjen na SDS in ne na predsednika SDZ, če so topničarji že hoteli konfrontacijo za vsako ceno.

Na sešatku, ki se ga je udeležilo okoli 80 ljudi, predvsem seveda somišljenikov SLG, so potrdili izstop iz SDZ, ustanovili so Slovensko skupnost in izbrali pripravljalni odbor za sklic ustanovnega občnega zbora 1. marca. V tem odboru so dr. Karel Brešan, dr. Andrej Bratuž, Marijan Terpin, Marija Ferletič, Hadrijan Corsi, Benjamin Černić, Mario Sobani, dr. Damjan Paulin in prof. Rado Bednarik. Kot je poročal PRIMORSKI DNEVNIK 18. feb. je šlo za ustanovitev nove organizacije, ki naj tesneje sodeluje s podobno tržaško, in za "izločitev nekaterih ljudi, ki so nekaj bili v SDZ vodilni, niso pa znali iti vzporedno s sodobnejšimi prijemmi".

Če pustimo ob strani "legalno" stran takega koraka, ki je v političnem življenju vedno dvorezen meč, kljub temu ostaja zelo zaskrbljujoče vprašanje: kako bo ta

[Zaključek na naslednji strani] *

GOSPODARSKO DOGOVARJANJE V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI

Od našega sodelavca

Po dolgem barantanju so 13. decembra razglasili, da so uskladili besedilo osnutka resolucije o skupni politiki gospodarskega in socialnega razvoja za leto 1975. Mnenja o osnutku so bila po republikah različna in jih je bilo treba uskladiti na sejah odborov zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ. Zbori so sejali več dni in se niso mogli zediniti. Zato se je 13. decembra sestalo predsedstvo skupščine, predsedniki odborov in člani zveznega izvršnega sveta. Sporni sta bili dve točki: usmerjanje in delitev tujih kreditov ter višina skupne in splošne porabe v prihodnjem letu. Po treh urah se je zedinilo, da se ne morejo sporazumeti in so v besedilo osnutka zapisali, da naj bi do konca januarja 1975 sprejeli dogovor republik in pokrajin o razdelitvi tujih posojil, ki naj bodo namenjena prednostnim dejavnostim. Glede splošne in skupne porabe so zapisali, da je "bistven pogoj za uresničitev gospodarske politike," da ti porabi naraščata za 20 do 25% manj kot družbeni proizvod in da naj bi o tem do konca leta podpisali družbeni dogovor republik in pokrajin.

Resolucija o temeljnih skupne politike gospodarskega in družbenega razvoja v letu 1975 s takim kompromisnim besedilom je bila sprejeta na seji zbora republik in pokrajin 24. decembra. Za dogovor o splošni in skupni porabi ni ostalo več mnogo časa. Na dan je prišlo, da je zgago delala Slovenija. V Sloveniji dajejo namreč v povprečju za tri četrtine več za zdravstvo in izobraževanje kot v drugih republikah. Toda delež teh dejavnosti v narodnem dohodku je v Sloveniji manjši kot v drugih republikah. Povprečna pokojnina v Sloveniji znese komaj dve tretjini povprečnega osebnega dohodka, po drugih republikah pa doseže pokojnina celo 83 %. Podobno je tudi v drugih področjih splošne in skupne porabe. Slovenija se zato ne more ravnati po zveznih povprečjih in je zelo občutljiva za poskuse omejitve. Pri tem se je sklicevala na novo ustavo, ki jasno pravi, da je uravnavanje splošne in skupne porabe pravica republik in pokrajin. Omejitev torej ne spada v zvezno resolucijo. Drugi pa so trdili, da je zvezna resolucija dogovor republik in pokrajin in potem njihova ustavna pravica ni kršena. Delegati SR Slovenije od svojega stališča niso odstopili. Zato je končna resolucija govorila le o "bistvenem pogoju" in je prepustila omejitev posebnemu dogovoru.

Tudi zaradi tega dogovora so se sprli. Predlagano besedilo dogovora so na božični dan 25. decembra (ki seveda ni praznik) obravnavali vsi trije zbori slovenske skupščine. Vodja delegacije v zboru republik in pokrajin Marko Bulc je dejal, da je predlog dogovora, po katerem omejitev porabe za Slovenijo izrecno ne bi veljala, "v porog doslednim prizadevanjem" slovenske delegacije. Ta se je ves čas zavzemala za to, da po drugi poti pridejo do istega cilja, a da nočejo, da bi Slovenija veljala za izjemo. Pomemben je končni učinek, ki bi ga

dosegli v Sloveniji z 2 % počasnejšo rastjo osebnih dohodkov. Določilo, da veljajo tudi osebni dohodki, pa mora veljati za vse republike in pokrajine enako.

Beno Zupančič je poudaril, da se je po sprejetju nove ustave uveljavilo že veliko novega, ostalo pa je še marsikaj starega, "tudi v obliki uveljavljanja starodavnih želja po uravnavanju vseh na neka povprečja. To se je pokazalo tudi v gesti zveznega izvršnega sveta," ki je s predlaganim besedilom "izpostavil SR Slovenijo nekakšnemu posmehu. To ni golo naključje," je dejal Zupančič, "in bo treba z uveljavljanjem starih pogledov računati tudi v bodoče."

Bojevitost se je slovenska delegacija odpeljala v Beograd, kjer so jo nekoliko privileži. 27. decembra so v skupščini SFRJ podpisali sporni družbeni dogovor republiških in pokrajinskih skupščin o splošni in skupni porabi. V dogovoru je zapisano, da bodo zagotovile uresničevanje politike in "okvire naraščanja sredstev potrošnje" (to se pravi omejitve), zato bi se okrepila akumulativna in reprodukcijska sposobnost gospodarstva. Zagotovile bodo, da bo splošna in skupna poraba naraščala najmanj za 20 do 25% manj, kot bo naraščal družbeni proizvod republike ali pokrajine. (Pri številkah se je uprla Črna gora, ki nikakor ni hotela pristati na 25% omejitev, a se je končno sprijaznila z 20%.) V drugem členu dogovora, zaradi katerega so se razburjali Slovenci, je zapisano, da se republike in pokrajine strinjajo, "da lahko posamezna republika oziroma avtonomna pokrajina omejitvene ukrepe doseže tako, da upošteva sredstva za osebne dohodke, kakor tudi sredstva za splošno in skupno porabo v celoti", s tem da zagotovi isti učinek.

Zvezni sekretar za finance Momčilo Cemović je Marku Bulcu pojasnil, da pri predlaganju svojega besedila zvezni izvršni svet "ni imel nobenega drugega namena razen tega, da nadaljujejo pobudo za dogovor". Tudi član zveznega izvršnega sveta Milorad Biroviljev je poudaril, da "ni šlo za nobene druge tendence in namene, razen tega, da bi dosegli dogovor in upoštevali stališče Slovenije". Delegata Črne gore in Vojvodine pa nista videla nobenega razloga, zakaj ne bi mogli sprejeti tudi prvotnega besedila.

V resnici je TANJUG v poročilu, ki ga je objavilo tudi DELO, uporabil domala prvotno besedilo, češ da so se dogovorili, "da lahko posamezne republike izjemoma dosežejo te ukrepe omejevanja" tudi na drug način. Razburjanje v Sloveniji zaradi "izjem" je bilo torej bob ob steno.

* KDO BO KOGA? [Zaključek članka s prejšnje strani]

politični udar Slovenskega ljudskega gibanja vplival na bližajoče se upravne volitve meseca junija? Bati se je, da se bo število politično razočaranih in zagrenjenih Slovencev dvignilo. To utegne odločilno vplivati na izid volitev, kolikor zadeva slovensko manjšino na Goriškem.

In nobenega dvoma ne sme biti, da bi v Ljubljani ob tem poslednjem goriškem "novem prijemu" pili šampanjca, če bo do tega prišlo.

Politični položaj je zelo negotov, ker ni gotovo kaj bodo storili pripadniki in volilci Slovenske demokratske skupnosti. Naivno se zdi pričakovati, da se bodo pustili politično posiliti. V politiki imajo takšne konfrontacije preveč pogosto prav obratni rezultat.

Od meseca do meseca

DOM V KUMROVCU

V Kumrovcu je na dan republike, 29. novembra Tito odprl spominski dom borcev in mladine, ki so ga zgradili v njegovem rojstnem kraju v komaj 15 mesecih. Dom stoji na griču pri vasi, kjer bodo morda pokopali Tita. Ima eno večjo in dve manjši dvorani, knjižnico, čitalnico, prenočišča za 170 ljudi, pokrit bazen in restavracijo. Na slavnostnem kosilu po otvoritvi je Tito dejal, da je bil prvotni namen, da bi bil dom kraj počitka in sestajališče mladine in borcev. "Zdaj ne bo samo to, marveč bo tudi šola nadaljnega izpopolnjevanja novih in novih generacij, ki naj gradijo našo državo in utrjujejo bratstvo in enotnost naših narodov, kar je najpomembnejši faktor pri krepitvi naše socialistične skupnosti." To bo šola "marksizma in leninizma in ne samo te znanosti, marveč tudi sedanje prakse, ki je sila zapletena, dalje izkušen iz naših družbenih odnosov in odnosov v svetu na sploh."

Tito je spet govoril o sovražnikih doma, ki so razredni sovražniki, in na tujem, ki jim je napoti nauvrščena socialistična država. Poudaril je, da bi želel, "da bi se venomer zavedali, kako pomembno je za vsako našo republiko, za vse naše narode in narodnosti, da na tem prepihu, ki ga občutimo, trdno strnemo svoje vrste. Včasih pozabljamo, da smo v prvih vrstah v boju za mir, v prvih vrstah boja za boljše odnose ne samo doma, temveč v vsem svetu. Jugoslavija je dosegla prestiž, kakršnega danes ima, prav zato, ker kljub notranjim obveznostim in težavam ne pozabljamo, da smo del sveta, del celote, kateri moramo prispevati kolikor največ moremo." Ker zaradi položaja v svetu ni mogoče preveč optimistično gledati na prihodnost, je potrebna notranja enotnost in enotnost neuvrščenih držav. "Resnici na ljubo moram reči, da nisem bil zmeraj zadovoljen z aktivnostjo nekaterih neuvrščenih držav, toda zdaj je to že mimo. Vse bolj prevladuje prepričanje, da brez politike neuvrščenosti kot tistega faktorja, ki hoče, da bo svet drugačen, kakor je danes, človeštvo ne bi moglo zgraditi odnosov, ki bodo pomenili srečnejšo prihodnost za vse narode," je rekel Tito v Kumrovcu.

JEDRSKA ELEKTRARNA

V Stari vasi pri Krškem je Tito 1. decembra vzdal temeljni kamen za prvo jedrsko elektrarno v Jugoslaviji. Direktor nove elektrarne inž. Janez Dular je povedal, da bo imela elektrarna moč 632 megavatov in bo dajala 4.4 milijarde kWh na leto. Za proizvodnjo bo treba 16 ton obogotenega urana, ki ga bodo pridobili v rudniku urana Žirovski vrh in plemenitili v ZDA, za kar so že sklenili dolgoročno pogodbo. Po investicijskem programu bodo znašali vsi stroški jedrske elektrarne približno 7 milijard dinarjev. Vrednost opreme bo približno 4 milijarde, gradbena dela pa 700 milijonov dinarjev. Elektrarna bo pričela obratovati v prvih mesecih leta 1979, kot se je ameriško podjetje Westinghouse obvezalo v pogodbi.

SOVRAŽNE SILE

Na volilni konferenci ZK v zveznem sekretariatu za notranje zadeve, ki je bila 28. novembra v Beogradu, je sekretar Vukašin Maraš dejal, da "sovražne sile, ki so medsebojno povezane v državi in tujini in ki jih tvorijo politični in družbeni pripadniki različnih struktur, ne opuščajo propagande ter kvarnega in subverzivnega delovanja proti samoupravni socialistični Jugoslaviji in politiki ZKJ." Za primer je navedel "nedavno odkrito informbirojevsko skupino, ki je delovala pri nas, inštruiral pa jo je okoreli informbirojevski sovražnik zunaj države. Ta skupina ni želela nič manj in nič več kot spremeniti naš samoupravni sistem in ustanoviti tako imenovano KPJ. Ocenovariša Tita, ki jo je dal nedavno ob odkritju te informbirojevske grupe (gl. KT okt.) o njenem delu in zborovanju, sprejemamo kot resno kritiko, naslovljeno na delo varnostne službe, zaradi česar moramo storiti vse, da se nam kaj takega ne bi več pripetilo.

Po Maraševem mnenju uspehi "v boju proti anarho-liberalističnim in drugim tako imenovanim desnim tendencam nikakor ne smejo zmanjšati budnosti in skrbnosti akcij proti dogmatsko, birokratsko ultra levim silam. Moramo si biti na jasnem, da imajo vse protisamoupravne sile in tendence skupno znamenje: vse so kontrarevolucionarnega sovražnega značaja, nevarne za našo družbo, njen samoupravni socialistični razvoj in njeno neuvrščeno pozicijo v svetu."

Zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević je povedal, da "notranji in zunanji sovražnik računa, da bo uresničil svoje skrajne cilje - razdril ustavni red SFRJ in likvidiral samoupravni sistem." Jugoslavija je stalno v središču strateških interesov blokov. "Organiziranost, sestava, aktivnost in cilji protisamoupravnih in kontrarevolucionarnih sil v državi - to so birokratsko dogmatske, frakcionaško liberalistične, anarho-liberalistične, nacionalistične in druge sile - kakor tudi najnovejši podatki o teh silah, kličejo k budnosti in odločnosti pri onemogočanju notranjega sovražnika." Spričo odločne akcije "se sovražnik v državi vse bolj orientira na ilegalno organiziranost in delovanje, pri čemer si hkrati prizadeva, da bi si uredil čim več oporišč. O tem pričajo tudi pred kratkim odkrita informbirojevska skupina, ki je podtalno delovala v Baru, primer zadrške nacionalistično separatistične skupine ter tudi naraščajoča sovražna propaganda. Tudi ekstremna emigracija še naprej uporablja najbolj grobe oblike sovražne dejavnosti v državi in proti našim državljanom ali predstavnikom v tujini. Še več, prizadeva si to dejavnost razširiti tako po obsegu kot po metodah zlasti s terorističnimi diverzantskimi akti, pri čemer si prizadeva razširiti tudi svoje povezave in oporišča v naši državi." Politične in varnostne probleme pomenijo tudi gospodarski kriminal, prometni problemi, požari in grobe oblike nasilja. "Neglede na to, da je sovražnik v zablodi, kar zadeva oceno stanja v naši državi, ne smemo podcenjevati njegove organiziranosti, še manj pa pripravljenosti, da bi poskušali uresničiti skrajni cilj," je dejal Herljević.

OBISK V MOSKVI

Na povabilo sovjetskega notranjega ministra je 2. decembra odpotovala na uradni obisk v ZSSR delagacija

jugoslovanskih organov za notranje zadeve, ki jo je vodil zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević. Delegacija se je pogovarjala s predstavniki sovjetskih organov za notranje zadeve in "izmenjala izkušnje o delu teh organov v obeh državah".

TITO KOZLE STRELJA

V prvi polovici decembra se je Tito mudil na Brdu, nekdanjem dvorcu kneza Pavla blizu Kranja. V lovišču v okolici Ljubelja je 5. decembra ustrelil velikega kozoroga.

ARAFAT PRI TITU

Predsednik izvršnega komiteja palestinske osvobodilne organizacije (PLO) Jaser Arafat je bil na obisku v Jugoslaviji od 30. novembra do 3. decembra. Pogovarjal se je s predsednikom vlade Džemalom Bijedićem, predsednikom SZDLJ Dušanom Petrovićem in sekretarjem v izvršnem komiteju ZKJ Aleksandrom Grličkovom. "Razgovori so potekali v ozračju prijateljstva, zaupanja in solidarnosti, značilnega za razvoj vzajemnih odnosov," je rečeno v skupnem sporočilu o obisku. "V pogovorih so posebej poudarili, da je glavni pogoj za trajno, pravično in popolno ureditev krize na Bližnjem vzhodu umik Izraela z vsega zasedenega arabskega ozemlja in zagotovitev zakonitih nacionalnih pravic arabskemu palestinskemu ljudstvu, k čemur sodi pravica do ustanovitve lastne države." Arafata so peljali tudi v Nikince in mu razkazali razstavo jugoslovanskega orožja. Zanjega dne obiska je neobritega Arafata sprejel Tito na Brdu in zanj priredil kosilo. V odgovoru na Titovo zdravico je Arafat dejal: "V svojem dolgotrajnem boju, polnem trpljenja, ki ga bojujemo proti imperializmu, sionizmu in kolonializmu, smo od vas deležni vse podpore in pomoči. V imenu vseh revolucionarjev Palestine se vam priščrno zahvaljujem."

MINIĆ V BRUSLJU IN LONDONU

Zunanji minister Miloš Minić je bil na uradnem obisku v Bruslju od 20. do 25. novembra, nakar je prišel na uradni obisk v London do 27. novembra. Med obiskom v Bruslju so bili najvažnejši pogovori na sedežu Evropske gospodarske skupnosti. V zunanji trgovini Jugoslavije so države te skupnosti najbolj pomembne. Jugoslavija ima s skupnostjo posebno pogodbo, ki ji daje nekaj olajšav glede izvoza v države skupnosti. Zelo pa jo žuli sedanja prepoved uvoza mesa, ki hudo prizadene jugoslovanske živinorejce. Minić je v Bruslju izmenjal mišljenja, a dosegel ni nič. V Londonu se je med pogovori pokazala "precejšnja skladnost ali velika sorodnost stališč o številnih obravnavanih vprašanjih," kot je rečeno v skupnem sporočilu, ki v običajnih frazah govori o obisku.

DOLANC BRANI MARKSIZEM

V Beogradu se je 11. decembra sestal aktiv za ideološko delo pri izvršnem komiteju predsedstva ZKJ. Dva dni kasneje je Tanjug objavil govor sekretarja Staneta Dolanca, ki se je na tem sestanku zavzel za sprejetje srednjeročnega in dolgoročnega načrta za razvoj Jugoslavije, češ da nihče več ne more vsiljevati svojih interesov

drugim, "vendar to ne pomeni, da se razpravljanje o skupnem družbenem interesu lahko zavlačuje v nedogled. Ti problemi so pomembne sestavine idejnega in političnega položaja v tem trenutku. Če jih ne bomo reševali, se nam bodo tukaj vrivale tuje ideologije."

Dolanc se je branil pred neizrečenimi očitki: "Nekaj nam mora biti popolnoma jasno: ni res, da smo mi v Jugoslaviji pometali marksizem iz naše ideologije. Nasprotno, samoupravljanje je bistvena, dosledna uveljavitev teorije marksizma v naših razmerah" in "zveza komunistov ni nikoli opustila marksistične pozicije, temveč se je s teh pozicij v bistvu razvijala svojo ideologijo, za katero se mi vsi skupaj borimo." Tanjug ni citiral, ampak le povzel del govora, v katerem je Dolanc omenil "tiste, ki poskušajo v Jugoslaviji uveljaviti koncept državnega socializma in ki se izražajo v unitarističnih, centralističnih tendencah kakor tudi v birokratskih tendencah, ki bi vlogo ZK zožile na vlogo klasične partije, ki drži oblast neposredno v svojih rokah. V gospodarskih razmerah, v kakršnih smo danes - in vemo, kako so zapletene - se kdaj pa kdaj oglašajo demagoška stališča, ki izvirajo prav iz teh tendenc." Za dobro mero je Dolanc navrgel tudi "pojav okrepljenega sovražnega delovanja nazadnjaškega klera," ki izbira praznine, ki jih pušča ZK, in nacionalizem, ki ga je "med drugim izzvalo tudi unitaristično in centralistično ravnanje v državi."

Dolanc je poudaril pomen ideološkega izboraževanja za vodilne položaje: "Ne gre samo za direktorje v gospodarstvu. Bojim se, da tudi nekateri tovariši, ki so na odgovornih mestih v drugih strukturah naše družbe, niso nikoli odprli Kapitla, niso dovolj idejno, politično izobraženi, a na veliko govorijo o marksizmu, čeprav o tem zelo malo vedo. Problemu kadrovske politike je treba v naslednjem obdobju posvetiti velikansko pozornost. Eden od odločilnih elementov pri izbiranju ljudi za vodilne položaje v socialistični samoupravni ureditvi, v gospodarstvu, v politiki, v kulturi in povsod drugje, mora biti tudi njihova idejna usposobljenost... Če ne bomo gledali, da bodo na vodilna mesta prihajali ljudje, ki so idejno usmerjeni v skladu s programom ZK, ki jim je jasno, kaj ta družba danes hoče, potem bo kadrovska politika vodil kdo drug. Že prej sem govoril o delovanju nekaterih klerikalcev in o delovanju neostalinistov, tehnokratov in drugih, vse do nacionalistov. Vse mogoče se nam lahko prikrade v naš sistem, če ZK in organizirane socialistične sile ne bodo mislile na kadrovske komponente tega sistema in znotraj njega na izobrazbeno in politično raven ljudi, ki na te funkcije prihajajo," je dejal Dolanc.

POSVETOVANJE V BUDIMPEŠTI

Na pripravljalnem sestanku za evropsko konferenco komunističnih partij v Budimpešti od 19. do 21. decembra je drugega dne govoril vodja jugoslovanske delegacije Aleksandar Grličkov. Orisal je stališča ZKJ o skupni določeni temi: "Boj za mir, varnost, sodelovanje in družbeni napredek v Evropi." Govoril je o prizadevanjih za sodelovanje v miru in varnosti, h kateremu so po njegovem največ pripomogle "socialistične in vse druge progresivne in miroljubne sile v Evropi". Hitreje je treba premagovati blokovsko razdeljenost. Prizadevanja za razvoj "vse-

stranskega sodelovanja med vsemi socialističnimi in drugimi progresivno usmerjenimi silami, evropskimi narodi in državami" so neobhodna. "Pri tem pa vsaka-
kor velikost države, družbena ureditev in zunanje-
politična ureditev ne morejo biti element vsiljevanja svoje
volje in vpliva drugim," Delovanje mora biti enakoprav-
no.

Grličkov se je zavzel za uspešen zaključek kon-
ference o evropski varnosti in sodelovanju, ki se vleče
v Ženevi, in spet poudaril "priznanje suverene enako-
sti vseh evropskih držav". Omenil je "ustvarjanje ena-
kopravnih razmer" za delavce v tujini. "Nujno je stro-
go preprečevanje teroristične in podtalne dejavnosti,
tega podedovanega orožja iz obdobja hladne vojne," je
dejal Grličkov, ki je cikal na kominformovce v Jugo-
slaviji, a omenil le fašistične in neofašistične skupine,
ki jim je treba onemogočiti delovanje. Poudaril je po-
trebo sodelovanja z državami v razvoju, se zavzemal
za razvoj tehničnega, prosvetnega in kulturnega sode-
lovanja in za okrepljeno družbeno kontrolo nad razvo-
jem tehnike in tehnologije. Nujno je "najširše povezo-
vanje komunistov z vsemi drugimi progresivnimi, orga-
niziranimi, političnimi in drugimi silami," je rekel
Grličkov v Budimpešti.

MINIĆ V ATENAH

Zunanji minister Miloš Minić je bil od 16. do 18.
decembra na uradnem obisku v Grčiji kot prvi gost nove
vlade. Ob vrnitvi v Beograd je izjavil, da so se pogovo-
ri nanašali na vprašanja, "tudi na tista, kjer so naša
mnenja različna. Zavedamo se, da vseh vprašanj ni mo-
goče rešiti čez noč, toda pogovori so bili konkretni,
prijateljski in odkriti in tako smo lahko pripravili tla
za dolgoročno prijateljsko sodelovanje." Minić je cikal
na sporno vprašanje makedonske manjšine, ki jo Grčija
zanikuje. Med polkovniško vlado odnosi sicer niso bili
zaledeneli, pristrčni pa tudi ne. Jugoslavija upa, da bo
novi Grčiji speljala v neuvrščene vode. Minić je dejal,
da "kar zadeva mednarodne probleme, se naša gledišča
ujemajo bolj, kot bi mogli domnevati."

MINIĆ V SKUPŠČINI

Na seji zveznega zbora skupščine SFRJ je zunanji
minister Miloš Minić 26. decembra prebral govor o zu-
nanjepolitični dejavnosti države. "Najširša odprtost in
povezanost Jugoslavije s številnimi narodi in državami
je eden izmed bistvenih dejavnikov za krepitev neod-
visnosti naše socialistične in neuvrščene države in njene-
ga mednarodnega položaja v celoti, odgovor na pritiske
proti naši državi in proti prizadevanjem, da bi se zmanj-
šala njena vloga," je dejal Minić v dolgem govoru, v
katerem je po uhojenih poteh obšel ves svet in malo no-
vega povedal. Rekel je, da so Združeni narodi prenehali
biti forum, v katerem je manjšina vsiljevala voljo veliki
večini; zaradi tega je prišlo do kritike in celo napadov
na OZN. "Jugoslavija ni nikoli zagovarjala navadnega
preglasovanja kot metode pri sprejemanju sklepov," tem-
več se je potegovala za način, "ki varuje interese in
stališča vseh članic OZN" in tudi za splošno soglasje,
kadarkoli je mogoče. "Pravtako se ne smemo slepiti,

da je v kratkem času, opirajoč se samo na načelne de-
klaracije, mogoče spremeniti realni odnos sil v svetu.

Govorec o odnosih s posameznimi državami je
Minić pozdravil pripravljenost za razvijanje prijateljskih
odnosov, ki jo je izrazil v programski deklaraciji novi
italijanski premier Aldo Moro, a je opozoril tudi na ne-
rešene probleme. Odnose z Avstrijo "še vedno obreme-
njujejo ista vprašanja," o katerih je Minić že govoril.
Avstrijski odgovor na jugoslovansko noto "v celoti iz-
raža negativen odnos" in Avstrija "ne kaže nobene
pripravljenosti, da bi odstranila tudi druge vzroke," ki
ovirajo razvoj odnosov. "Tudi ob tej priložnosti želim
poudariti, da vlada SFRJ odločno vztraja pri svojih sta-
liščih in zahtevah" izraženih v svoji noti. "Popolno
uresničenje pravic in zaščite slovenske in hrvaške manj-
šine v Avstriji ter izpolnitev drugih obstoječih obvez-
nosti... vse to je naša stalna skrb in vlada SFRJ si bo še
naprej prizadevala za njihovo uresničenje. Če avstrijska
vlada zares želi, kot pravi v svoji noti, da bi rešila spor-
na vprašanja, je nihče ne ovira, da bi to z dejanji potr-
dila. Več pomeni v tem smislu en sam praktičen korak
- izpolnitev ene izmed obveznosti - kot vse izjave vid-
nih osebnosti avstrijske vlade o pripravljenosti na pogovore.

"Nadaljevalo se je uspešno sodelovanje z ZSSR in
drugimi socialističnimi državami vzhodne Evrope na vseh
področjih," je rekel Minić. "Pospeševanje prijateljskih
odnosov z ZSSR je potekalo na temelju obojestranskega
spoštovanja načel enakopravnosti, suverenosti in nev-
mešavanja v notranje zadeve, to je, na načelih, ki so
bila skupno sprejeta" že leta 1955 in potrjena ob sreča-
njih med Titom in Brežnjevom. "Na tej osnovi se raz-
vijajo uspešni politični stiki in medsebojni obiski na naj-
višji in drugih ravneh, izmenjava poslanic in podobno." Vrednost trgovine s ZSSR bo letos dosegla \$1.4 milijarde.
Trgovina z zahodnoevropskimi državami brez Italije in
Avstrije je v desetih mesecih letos dosegla \$2.3 milijarde.

Minić je dejal, da se odnosi z ZDA "ugodno raz-
vijajo predvsem na gospodarskem, finančnem in znanstve-
no-tehnološkem področju, kljub občasnemu nihanju in
težavam v bilateralnih odnosih." Pomemben dejavnik
povezovanja je veliko število ameriških državljanov ju-
goslovanskega rodu. "Z izmenjavo poslanic med pred-
sednikoma Titom in Fordom avgusta letos in z nedavnim
obiskom državnega sekretarja Kissingerja v Jugoslaviji
so bile dane nove spodbude za pospeševanje sodelovanja
med državama ne temelju obojestranskega spoštovanja
načel, ki jih vsebuje skupna izjava" objavljena med
Titovim obiskom v ZDA leta 1971.

KOROŠKA PRED ZDRUŽENIMI NARODI

Odbor generalne skupščine OZN za socialna, hu-
manitarna in kulturna vprašanja je razpravljal o poročilu
odbora za odpravo rasne diskriminacije. V razpravi se je
2. decembra oglašil jugoslovanski delegat Cvijeto Job,
ki se je obširneje ustavil pri delu poročila, ki se nanaša
na Avstrijo. Skrbela ga je izjava avstrijskega predstavi-
nika v odboru za odpravo rasne diskriminacije, ki je dejal,
"da v Avstriji ni posebnih nacionalnih ali etničnih skupin,
pač pa verske in jezikovne manjšine,
čeprav je znano, da obstajata slovenska in hrvaška

manjšina," katerih pravice so zagotovljene z državno pogodbo. Tudi se ne strinjam z izjavo avstrijskega predstavnika, da so manjšine popolnoma svobodne, ko razvijajo svojo kulturo in uporabljajo svoj jezik. Opozoril je, na odstavke poročila, ki beležijo skrb nekaterih članov odbora, ker avstrijski zakoni te svobode ne določajo. "Dobro je znano," je rekel Job, "da slovenska in hrvatska manjšina stalno in odločno izražata nezadovoljstvo zaradi neizpolnjevanja določil državne pogodbe, ki se nanašajo na manjšine." Opozoril je tudi na "nemogočo šovinistično dejavnost" organizacij, kot je Heimatdienst, in na posebno preštevanje manjšine, ki ga pripravljajo v Avstriji. Odbor OZN pa je v svojem poročilu poudaril, da "pravice manjšin niso odvisne od njihovega števila ali od odstotka manjšine v celotnem številu prebivalstva." Job se je posvetil tudi Bolgarom, katere je odbor oštel, ker niso sporočili podatkov o etnični sestavi prebivalstva. Pripomnil je, da popis prebivalstva v Bolgariji leta 1956 uradno navajal 178,862 Makedoncev, medtem ko zdaj makedonske manjšine v Bolgariji na priznavajo.

NOTE O KOROŠKI

Na jugoslovnsko protestno noto od 29. oktobra je avstrijska vlada odgovorila 2. decembra (gl. KT dec.). Odmev v Jugoslaviji je bil zelo nepovoljen. Presedsvo zvezne konference Socialistične zveze je 12. decembra sprejelo poseben sklep o položaju manjšin v Avstriji, v katerem poudarja, da Avstrija ne izpolnjuje državne pogodbe, pač pa izvaja politiko raznarodovanja in asimilacije, kar je v nasprotju z deklaracijo OZN o človekovih pravicah in v nasprotju z mednarodno konvencijo o odstranjevanju diskriminacije.

Uradni odgovor v obliki note jugoslovanske vlade so izročili avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu 27. decembra. Vlada SFRJ "odklanja" avstrijsko noto "kot nesprejemljiv odgovor" in "v celoti vztraja pri svoji noti z dne 29. oktobra 1974." Vlada "z obžalovanjem ugotavlja, da avstrijska vlada v svoji noti ni niti poskušala proučiti reševnje teh problemov, marveč celo išče opravičilo za svoj v bistvu negativen pristop k odnosom z Jugoslavijo," ki se kaže v neizpolnjevanju državne pogodbe in drugih obveznosti. "Jugoslovanska vlada posebej odklanja trditev avstrijske vlade, da je republika Avstrija v celoti izpolnila in delno celo 'presešla' določbe državne pogodbe, ki se nanašajo na slovensko in hrvatsko narodno manjšino. O neutemeljenosti in samovoljnosti teh trditev pričajo tudi stališča manjšin, ki so jih ocenile kot napačno prikazovanje dejanskega položaja, v katerem živijo.

"Ker gre za jasne in nedvoumne določbe" mednarodnih instrumentov in načela OZN, "jugoslovanska vlada ne vidi nikakršnega razloga, da bi se pogajala o teh vprašanjih, kakor to predlaga nota avstrijske vlade in kakor javno izjavljajo njeni predstavniki. Takšnih predlogov jugoslovanska vlada ne more razlagati drugače kot poskus revizije državne pogodbe, ki je rezultat zmaže zavezniških sil v drugi svetovni vojni" ter drugih sporazumov. Avstrijsko ravnanje "je povzročilo poslabšanje medsebojnih odnosov in je prisililo jugoslovansko vlado, da ponovno odločno zahteva izpolnitev sedanjih

obveznosti avstrijske vlade."

Jugoslovanska nota navaja, da se je Jugoslavija stalno zavzemala za razvoj sodelovanja in prijateljstva. "Pri tem je kazala tudi veliko strpnost v pričakovanju, da bo Avstrija z doslednim izpolnjevanjem svojih mednarodnih obveznosti odstranila ovire za razvoj prijateljskih odnosov" v obojnem interesu. "Odgovor avstrijske vlade, ki ga spremlja stopnjevana protijugoslovanska kampanja v delu avstrijskega tiska, pa ponovno kaže, da v praksi ni prišlo do nikakršnih sprememb v avstrijski politiki negativnega pristopa k odnosom z Jugoslavijo." Jugoslovanska vlada "odklanja poskus avstrijske note," da bi "opravičila organizirano in dirigirano protijugoslovansko kampanjo" s sklicevanjem na svobodo tiska.

SINDIKALNI KONGRES

V Beogradu je bil od 17. do 20. decembra kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, na katerem so izvolili Tita za častnega predsednika ZSJ. V svojem govoru je Tito rekel, da je zlasti gospodarski položaj na svetu "zelo resen" in da morajo v Jugoslaviji storiti vse, "da bi se zavarovali pred gospodarskimi vplivi od zunaj". Na to je že zdavnaj opozarjal. "Sleheri naš delovni človek neposredno občuti posledice gospodarskih težav, zlasti inflacije... Večkrat sem tudi poudaril, da se pri nas marsikje troši bolj, kot dopuščajo stvarne možnosti. V neposredni zvezi s tem je tudi precejšnje povečanje plačilnega primanjkljaja. Nagrmadili so se problemi gospodarske strukture in vse svoje moči moramo vpreči, da bi jih hitreje reševali, zlasti še, da bi vsaj zaustavili nadaljno rast inflacije in njen negativen vpliv na gospodarstvo, posebno na življenski standard naših delovnih ljudi,"

Tito je navedel celo vrsto "subjektivnih slabosti": premalo domačih surovin, postavljanje tovarn, ki nimajo domačih surovin niti zagotovljene prodaje izdelkov, nesmotna potrošnja, razsipavanje, pojavi avtarkije, pomanjkanje dolgoročne politike, nedograjenost sistema, težnje po uravnilovki in nezakonito prilščanje družbenih sredstev. Še vedno v imenu neposrednih proizvajalcev odločajo drugi. Potrebna jim je pomoč. "Namesto tega pa imajo zdaj vse polno posvetovanj in razpravljanj, ponavljanja že znanih stališč, malo pa resničnega dela," v katerem bi se uresničevala ustavna načela, je povedal Tito na sindikalnem kongresu.

Za predsednika sveta ZSJ je bil ponovno izbran Mika Špiljak, za podpredsednika pa Dušan Bogdanov in Djuro Vekić.

TRČENJE VLAKOV

Na postaji Ivankovo pri Vinkovcih se je 28. novembra pol ure po polnoči zalétel ekspresni vlak Beograd - Split v tovorni vlak, natovorjen s sladkorno peso, ki je stal na postaji. Pomočnik strojevodje se je ubil, pet potnikov pa je bilo huje ranjenih. Ekspresni vlak je prepeljal predsignal in vstopni signal na "stoj". Strojvodjo so zaprli. Izjavil je, da je vozil s hitrostjo 100 km/h in da je pri predsignalu takoj začel zavirati, toda zaradi vlažnih tračnic ni mogel ustaviti do glavnega signala.

NOVI KONZUL

Novoimenovani generalni konzul Jugoslavije v Trstu Ivan Renko je v začetku decembra prevzel svoje delovno mesto. 52-letni Renko je iz Loznice pri Vipavi. Pri partizanih je bil od leta 1941. Po vojni je diplomiral na Visoki šoli za politične vede v Beogradu. Bil je med drugim poslanec v skupščini Slovenije, sekretar obalne konference ZKS Koper, sekretar ideološke komisije centralnega komiteja ZKS, član CK ZKS in član konference ZK Jugoslavije.

SLAB ZRAK

Decembrska megla v Ljubljani je nasičena z avtomobilskimi izpušnimi plini in sajami iz dimnikov, ker veliko stanovanj grejejo s pečmi na olje. Tako so 3. decembra namerili 1.32 miligrama žveplovega dioksida na kubični meter zraka, 4. decembra 1.47 mg in 9. decembra 1.48 mg. Po novem zakonu je največja dovoljena koncentracija žveplovega dioksida le 0.3 mg. Ljubljanska megla krši celo stari zakon, ki je dovoljeval 0.5 mg žveplovega dioksida na kubični meter zraka.

DRAŽJA SLADKOR, OLJE

Popoldne 3. decembra je Ljubljančane prevzela nakupovalna mrzlica in so kupovali olje in sladkor. Niso bili slabo poučeni, odnosno kaže, da imajo dobre zveze z vladnimi organi. Následnjega dne je zvezna vlada povišala cene olja za približno 32% in sladkorja za 66%. V Sloveniji so se cene za 1 kg sladkorja dvignile s 7.40 din na 12.35 din, a olja z 11.46 na 15.16 din. Vlada je

je objavila, da bo z višjimi cenami za pridelke sladkorne pese, sončnic in soje dosegla povečanje pridelka, tako da bo uvoz leta 1980. nepotreben.

POPRAVEK — KISSINGER

V zadnji številki (KT 425) smo na 11. strani pomotoma napisali, da je bil dr. Kissinger v Beogradu 4. oktobra. V resnici je obiskal Beograd 4. novembra.

Starka ogroža Jugoslavijo

Ob zaključku današnje številke smo zvedeli, da je Oddelek za notranje zadeve občinske skupščine Kranj odvzel potni list 81. letni materi našega sodelavca Ljuba Sirca.

Kot razlog navaja odločba 6. točko 43. člena Zakona o potnih listih, ki pravi, da jugoslovanski državljani ne dobe potnega lista, "če to zahtevajo interesi varnosti ali interesi narodne obrambe."

*

Težko je razumeti, kaj se zadnja leta dejansko dogaja v možganih slovenskih režimovcev, ko tako pogosto vidijo strahove in sovražnike povsod. Ni dvoma, da hočejo za vsako ceno ostati pri koritu. Toda nemogoče je dojeti, da gredo pri tem tako daleč, da se z odvzemom potnega lista 81 let stari ženi izpostavijo porogu in krohotu lastnih državljanov in tujih opazovalcev, kateri so in še bodo zvedeli o tem poslednjem državno-obrambenem dejanju kranjskih komunistov. Tudi ni bilo dovolj, da so s krivičnim zaporom pred mnogimi leti dejansko ubili moža gospe Sirčeve; zdaj se morajo znesti znova še nad 81 letno starko!

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan